

MUNKAHELYI BÖLCŐDÉBEN NYÚJTOTT BÖLCŐDEI ELLÁTÁS FELTÉTELEI, A NEVELÉS-GONDOZÁS SZAKMAI SZABÁLYAI

Tartalomjegyzék

I	A munkahelyi bölcsőde mint szolgáltatás	2
II	A munkahelyi bölcsődei szolgáltatás működési feltételei	5
II.1	Személyi feltételek	5
II.2	A munkahelyi bölcsődei ellátás működési feltételei - Tárgyi feltételek	12
II.3	A szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzés (működési engedély kérése)	18
II.4	A munkahelyi bölcsőde nyitva tartása	22
II.5	Napi adatszolgáltatási kötelezettség	23
II.6	A munkahelyi bölcsődében fizetendő térítési díjra vonatkozó rendelkezések	24
II.7	A munkahelyi bölcsőde finanszírozása	26
III	Gyermekek nevelése-gondozása a munkahelyi bölcsődében	27
III.1	Gyermekek felvétele a munkahelyi bölcsődébe	27
III.2	A gyermeki jogok védelme	28
III.3	A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja	31
III.4	Gondozás a munkahelyi bölcsődében	47
III.5	Családokat támogató alapellátáson túli szolgáltatások	49
IV	Dokumentáció	50
V	Sajátos nevelési igényű valamint, korai fejlesztésre és gondozásra jogosult kisgyermek nevelése-gondozása	52
VI	Csecsemő és kisgyermekek ételmezése a munkahelyi bölcsődében	53
VII	Ajánlott szakirodalom és szakcikkek	59
VIII	Felhasznált jogszabályok- szakmai anyagok	62

A bölcsődei ellátás a családra, mint komplex rendszerre tekint, melynek értelmében nem csak a kisgyermek nevelését-gondozását, hanem az **egész család támogatását feladatának tekinti**. A **nevelésben partnerként a szülővel együttműködve**, biztos alapokat épít ki a szokásrendszerek, a gyermeki önállóság, a szocializálódás útján.

A bölcsődei ellátás biztosításával lehetővé válik a **kisgyermekes családok segítése**, így a munka és a család összeegyeztethetősége, ezáltal a kettő egyensúlyának megteremtése, hozzájárulva a szülők **munkavállalási esélyeinek növeléséhez**, valamint a kora gyermekkori intervenció szemléletét követve, inkluzív neveléssel megteremti **az esélyegyenlőséget**.

Bölcsődei ellátás biztosításának formái

- **intézményi forma:** bölcsőde, mini bölcsőde
- **szolgáltatási forma:** munkahelyi bölcsőde és a családi bölcsőde

A **munkahelyi bölcsőde** olyan bölcsődei ellátást nyújtó **szolgáltatás**, amelyet a foglalkoztató, vagy a foglalkoztatóval kötött megállapodás alapján a Gyvt. 5.§ s) pontja szerinti fenntartó tart fenn, **elsősorban a foglalkoztatónál keresőtevékenységet folytató személyek gyermekei bölcsődei ellátásának biztosítására**. A foglalkoztatóval kötött megállapodás alapján az 5. § s) pontja szerinti fenntartó által működtetett szolgáltatásra is a munkahelyi bölcsődére vonatkozó szakmai és finanszírozási szabályokat kell alkalmazni. A Gyvt. 5. § s) pontja szerinti fenntartó egy munkahelyi bölcsődei csoport működtetésére **legfeljebb három foglalkoztatóval** köthet megállapodást.

A munkahelyi bölcsődében a foglalkoztató és a Gyvt. 5. § s) pontjában meghatározott fenntartó között létrejövő, a munkahelyi bölcsődei szolgáltatás nyújtására irányuló megállapodást írásban kell megkötni.

- **A munkahelyi bölcsődei szolgáltatás nyújtására irányuló megállapodásnak tartalmaznia kell:**
 - a fenntartó nevét, székhelyét, adószámát,
 - a szolgáltatásban részesítendőik körét, számát,
 - a szolgáltatás nyújtásának helyét,
 - azt az időszakot, amelyre a megállapodást kötötték,

- a fenntartó nyilatkozatát a szolgáltatásra vonatkozó jogszabályok és szakmai követelmények, nyilvántartási kötelezettségek, valamint az adatkezelés és az adatvédelem szabályainak betartására,
- a jogszabályban meghatározott adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének módját, a központi statisztikai adatgyűjtéshez szükséges adatok rendelkezésre bocsátását,
- a megállapodás alapján végzett szolgáltatás nyújtásához kapcsolódóan a szolgáltatáshoz való hozzájárulás összegét,
- a hozzájárulás megfizetésével kapcsolatos eljárási kérdéseket, határidőket,
- a hozzájárulással történő elszámolással kapcsolatos kötelezettségeket,
- a személyi térítési díj összegét, csökkentésének, illetve elengedésének eseteit és módjait,
- a megállapodás megszegése esetén a szolgáltatás folyamatos biztosítására, valamint a kártérítés mértékére vonatkozó kikötést,
- a megállapodás felmondásának hónapokban meghatározott idejét,
- a szolgáltatás igénybevételének szabályaihoz kapcsolódva különösen a tájékoztatási kötelezettség teljesítését,
- az ellátással kapcsolatban felmerült panaszok érvényesítésének rendjét, a foglalkoztató tájékoztatásának formáját, a panaszok kivizsgálására vonatkozó szabályokat és
- a foglalkoztató részére történő beszámolás, tájékoztatás módját, formáját, gyakoriságát azzal, hogy a fenntartót évente legalább egyszer beszámolási kötelezettség terheli.

A feladat ellátásáról alapvetően a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló **1997. évi XXXI. törvény (továbbiakban: Gyvt.)** rendelkezik.

A Gyvt. megfogalmazásában a bölcsődei ellátás keretében - ha e törvény kivételt nem tesz - a három éven aluli gyermekek napközbeni ellátását kell biztosítani. Munkahelyi bölcsődei ellátás keretében a sajátos nevelési igényű gyermek, valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek nevelése és gondozása is végezhető.

A gyermekek **napközbeni ellátásaként** az életkornak megfelelő nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, foglalkoztatást és étkeztetést **kell megszervezni.**

A napközbeni ellátás keretében biztosított szolgáltatások **időtartama** lehetőleg a **szülő, törvényes képviselő munkarendjéhez igazodik.**

▪ **Munkahelyi bölcsőde szolgáltatási szerkezetének előnyei**

- A szolgáltatás igazodik a vállalat/ cég munkarendjéhez.
- A kisgyermekes szülők nyugodtabban végzik a munkájukat.
- A szolgáltatás működtetése államilag támogatott.

▪ **A munkahelyi bölcsőde működtetése főleg az alábbi esetekben javasolt**

- a foglalkoztatónál több mint 5 családnak szüksége van a napközbeni gyermekellátásra
- ha a cég tevékenysége, profilja miatt a fiatal munkavállalók, a jelenlegi és leendő kisgyermekes szülők különösen fontosak
- az adott településen, ahol a munkahelyi bölcsődét létrehozzák, vagy annak vonzáskörzetében nincsen gyermekek napközbeni ellátása
- van az adott településen bölcsődei ellátás, de nem tud minden igényt kielégíteni

Munkahelyi bölcsődében a szolgáltatás tartama

A bölcsődei **nevelési év** szeptember 1-jétől a következő év augusztus 31-éig tart.

Gyvt. 42/A. §^{*} (1) alapján a gyermek **húszhetes korától** nevelhető és gondozható, ha a harmadik életévét:

- január 1-je és augusztus 31-e között tölti be, az adott év augusztus 31-éig
- szeptember 1-je és december 31-e között tölti be, a következő év augusztus 31-éig, ha a szülő, törvényes képviselő nyilatkozik arról, hogy a gyermek napközbeni ellátását eddig az időpontig bölcsődei ellátás keretében kívánja megoldani
- az óvodai nevelésre nem érett gyermek esetén, ha a gyermek harmadik életévét betöltötte, de testi vagy értelmi fejlettségi szintje alapján még nem érett az óvodai nevelésre, és óvodai jelentkezését az orvos nem javasolja, bölcsődei ellátás keretében gondozható, nevelhető a gyermek negyedik életévének betöltését követő augusztus 31-éig
- a sajátos nevelési igényű gyermek, valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek esetén annak az évnek az augusztus 31. napjáig vehet részt, amelyben **a hatodik életévét betölti**. Ha a munkahelyi bölcsőde sajátos nevelési igényű, illetve gyógypedagógiai

tanácsadásra, korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek napközbeni ellátását biztosítja, a gyermek bölcsődei nevelésének, gondozásának megkezdését követő legalább **három hónap elteltével** a gyermek orvosa, a család- és gyermekjóléti központ munkatársa, a szolgáltatást nyújtó személy vagy a kisgyermeknevelő a szülővel együtt **értékeli a gyermek beilleszkedését**, és dönt a gyermek további neveléséről, gondozásáról.

A munkahelyi bölcsőde vezetője **minden év április 15-éig** tájékoztatást küld az Oktatási Hivatalnak azon harmadik életévüket betöltött gyermekekről, akikről a szülő egyetértésével megállapították, hogy óvodai nevelésre nem érett. Az Oktatási Hivatal a tájékoztatást minden év április 20-ig megküldi a gyermek lakóhelye, annak hiányában tartózkodási helye szerint illetékes kötelező felvételt biztosító óvoda vezetőjének. A lejelentett gyermek szülője mentesül a gyermek óvodai beíratásának kötelezettsége alól.

Ha a lejelentett gyermek ellátására vonatkozó megállapodás a bölcsődei nevelési év közben megszűnik, arról a munkahelyi bölcsőde vezetője haladéktalanul tájékoztatja a gyermek lakóhelye, annak hiányában tartózkodási helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjét.

II A munkahelyi bölcsődei szolgáltatás működési feltételei

II.1 Személyi feltételek

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló **15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (továbbiakban rendelet)** a gyermekek napközbeni ellátásának, ide értve a **munkahelyi bölcsődei szolgáltatás részletszabályait is tartalmazza.**

A rendelet megfogalmazásában a szolgáltatás során a gyermeki és szülői jogok tiszteletben tartásával, azok érvényesülését biztosítva kell eljárni.

A bölcsődei szolgáltatás működtetésének létszámminimum követelményeit a rendelet melléklete tartalmazza. A feladatellátás érdekében további munkakörök is létesíthetők. Kivonat a mellékletből:

Ellátás nyújtásához tartozó munkakörök

A munkahelyi bölcsődében - a Gyvt. 5. § s) pont sc) alpontja szerinti egyéni vállalkozó kivételével - a szolgáltatást nyújtó személy a **fenntartótól függően közalkalmazotti jogviszonyban vagy munkaviszonyban foglalkoztatható.**

- **bölcsődei szolgáltatást nyújtó személy: 1 fő /csoport**
 - A bölcsődei szolgáltatást nyújtó személynek tanfolyamon kell részt venni, amely felkészíti arra, hogy a munkahelyi bölcsődében a gyermekek számára megfelelő nappali felügyeletet, nevelést, gondozást, étkeztetést és foglalkoztatást tudjon biztosítani.
 - A tanfolyam célja, hogy a résztvevők
 - ✓ felkészüljenek és elsajátítsák a bölcsődei szolgáltatás hatósági nyilvántartásba vételével és működésével kapcsolatos feladatokat;
 - ✓ megszerezzék a gyermekek ellátásához, neveléséhez, gondozásához szükséges ismereteket;
 - ✓ megismerjék a szolgáltatással kapcsolatos elvárásokat;
 - ✓ felkészüljenek a gyermekek napirendjének megtervezésére, szervezésére, napi szükségleteik kielégítésére;
 - ✓ megismerjék a bölcsődei szolgáltatás működésével kapcsolatos alapvető jogszabályi rendelkezéseket;
 - ✓ megismerjék az ellátást nyújtók és az ellátást igénybe vevők kapcsolatát (együttműködés, kompetenciahatárok); valamint
 - ✓ képesek legyenek az ellátást igénybe vevő gyermekek családjával a gyermek fejlődését segítő kapcsolat kialakítására (együttműködés, kompetenciahatárok, tájékoztatási kötelezettség).
 - A bölcsődei szolgáltatást nyújtó személy részére szervezett tanfolyamra való jelentkezés feltétele legalább középfokú végzettség. A szervezett tanfolyam 100 óra, amelyből 75 óra az elméleti tananyag feldolgozása, 25 óra a gyakorlat. A tanfolyamon részt vevő részére - sikeres vizsga esetén - a tanfolyam elvégzéséről a tanfolyamszervező tanúsítványt állít ki.
- **kisgyermeknevelő: 1 fő/csoport**

A munkahelyi bölcsődében **a fenntartó döntése alapján** a szolgáltatást nyújtó személy munkakör helyett **kisgyermeknevelő munkakör is létesíthető.** Ebben az esetben a munkakör

betöltőjének **nem kell elvégeznie** a jogszabályban előírt **tanfolyamot**, **hanem a kisgyermeknevelői munkakör betöltésének feltételeként** jogszabályban meghatározott **szakképesítések** valamelyikével kell **rendelkeznie**.

- **segítő személy:** 6-8 fős csoport esetén az Nmr.-ben meghatározottak szerint.

A hat-, a hét- vagy a nyolc fős munkahelyi bölcsődei csoportban segítő személy működik közre a bölcsődei szolgáltatást nyújtó személy irányítása alapján a naponta rendszeresen előforduló tevékenységekben. A segítő személy **munkaidejét** a gyermekek napirendjéhez igazodóan kell megszervezni. A bölcsődei szolgáltatást nyújtó személy melletti segítő tevékenységet szociális gondozói díjban részesülő személy, illetve munkaviszonyban vagy más foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban foglalkoztatott személy is elláthatja általános teljes napi munkaidőben vagy részmunkaidőben.

A munkakörök betöltéséhez szükséges **képesítési előírásokat** a jogalkotó, a rendelet mellékletében szabályozza. A munkakörök ellátásának egyéb **feltétele az erkölcsi bizonyítvány bemutatása, valamint a munkaköri illetve személyi higiénés alkalmasság** továbbá a 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet szerinti érvényes Egészségügyi Nyilatkozat. A munkáltató beszerzi a **foglalkoztatni kívánt személy nyilatkozatát** arról is, hogy nem áll fenn vele szemben a Gyvt. 10/A. § (1) bekezdés pontjában meghatározott kizáró ok.

A munkahelyi bölcsőde **fenntartójának igazolnia kell**, hogy betegség vagy egyéb váratlan esemény bekövetkezése esetén a bölcsődei szolgáltatást nyújtó személy **helyettesítése megoldott** olyan személlyel, aki megfelel a szolgáltatást nyújtó személy tekintetében előírt képesítési feltételnek. A helyettesítésre szociális gondozói díjban részesíthető személy is alkalmazható.

Bölcsődei dolgozók illetménye

A munkahelyi bölcsődében a szolgáltatást nyújtó személy – a fenntartótól függően – közalkalmazotti jogviszonyban vagy munkaviszonyban foglalkoztatható. A munkahelyi bölcsődében valamennyi dolgozót, a fizetési osztálya és a közalkalmazotti jogviszonyban töltött ideje alapján az alapilletményén kívül szociális ágazati összevont pótlék illeti meg (fenntartótól

függetlenül), melynek emelt összegét a Kjtvr. 5. számú melléklete tartalmazza. [Kjtvr. 15/A.§ (1) bek.]

Továbbképzés

A munkahelyi bölcsődében a **bölcsődei szolgáltatást nyújtó személynek háromévente legalább egy alkalommal** részt kell vennie a bölcsődei módszertani szervezet által kijelölt szervezet által tartott

- szakmai továbbképzésen, vagy
- sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermeket is ellátó munkahelyi bölcsőde esetén speciális szakmai továbbképzésen.

Ha a munkahelyi bölcsődében **kisgyermeknevelői munkakörben** foglalkoztatott személy dolgozik, az illetőt **működési nyilvántartásba kell venni** és biztosítani kell számára a **továbbképzési kötelezettség** teljesítését.

▪ **A kisgyermeknevelők szakmai fejlődésének általános lehetőségei**

- a kisgyermeknevelők akkreditált továbbképzéseken való részvétele
- házi továbbképzések, aktív tudásmegosztás
- gyakornoki rendszer működtetése
- szakmai képzésben, iskolarendszeren belüli oktatásban részvétel
- szakmai anyagok, módszertani levelek, folyóiratok, szakirodalmak rendelkezésre állása a bölcsődén belül
- IKT eszközök használata, felhasználja és beépíti munkájába az online szerzett információkat (képek, sablonok letöltése, ezekből dekoráció készítése, gyermekek számára képeskönyv összeállítása, fényképekből csoportkönyv, gyermekdalok letöltése.)

▪ **Kisgyermeknevelő továbbképzési kötelezettsége**

A továbbképzési időszak kezdete a szakképzett kisgyermeknevelő kinevezésének napja. A továbbképzési kötelezettség minősített továbbképzésen való részvétellel és a program szerinti feltételek megvalósításával teljesíthető. A **munkáltató kötelezettsége** az éves **továbbképzési terv elkészítése**, és a munkavállaló részére a **továbbképzés lehetőségének biztosítása**. Az éves továbbképzési tervben megjelöli a továbbképzésre kötelezettek számát,

a helyettesítés megoldását, a teljesítéshez biztosított pénzforrást. Biztosítja a továbbképzés idejére a munkaidő kedvezményt és fizeti a továbbképzés díját.

A továbbképzés továbbképzési ciklusokban történik. **Középfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelő** esetén **60 továbbképzési pontot** kell teljesíteni.

Pedagógus életpályába tartozó felsőfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelő esetén **80 továbbképzési pontot** kell teljesíteni.

- A továbbképzések fajtái
 - ✓ kötelező továbbképzés: olyan szakmai továbbképzés, amely a teljes ágazat tekintetében szükséges, lényeges alapkompenciák megszerzésére irányul
 - ✓ munkakörhöz kötött továbbképzés: olyan szakmai továbbképzés, amely az adott munkakörhöz, illetve az adott munkakör esetében érintett ellátotti csoportokhoz kapcsolódó speciális, módszerspecifikus ismeretek megszerzésére irányul
 - ✓ választható továbbképzés: olyan szakmai továbbképzés, amely az egyéni érdeklődés figyelembevételével az önismeret, az egyéni kompetenciák vagy egyéb speciális ismeretek megszerzését célozza

Az előírt továbbképzési pontok legalább 20% - ának kell kötelező továbbképzésből megvalósulnia, 40% - 40% a munkakörhöz kötött és választható továbbképzés aránya. Továbbképzési pont csak szakmaspecifikus minősített és meghirdetett továbbképzési programokon szerezhető.

- A minősített továbbképzési programok típusai: szakmai tanfolyam, személyiségfejlesztő foglalkozás, szakmai tanácskozás, tanulmányút, szakmai műhely, szakmai e-learning, szakmai blended-learning, terepgyakorlati továbbképzés. Az érvényes minősítéssel rendelkező továbbképzési programokról az ún. képzési jegyzékben a Szociális Ágazati Portálon lehet tájékozódni.

Továbbképzési jelentés, működési nyilvántartási szám igénylése és vezetőképzési kötelezettség teljesítésének jelentése

A továbbképzési jelentések vonatkozásában a 8/2000. (VIII.04) SzCsM rendelet ad útmutatást. A **kisgyermeknevelő** munkakörbe sorolt szakembereknek az **adatait** a rendelet 1§-a értelmében

működési nyilvántartásba kell venni. A **munkavállaló** a bejelentésről **igazolást kap**, amit a tevékenysége megszűnéséig **köteles megőrizni**. A **bejelentési kötelezettség** valamint a munkavállaló továbbképzési kötelezettségének teljesítéséről (tárgyévét követő február 28-ig), munkaviszonyának megszűnéséről vagy időleges szüneteltetéséről a jelentés a **munkáltatót** terheli. A jelentés a 8/2000.(VIII.4.) SZCSM rendelet adekvát mellékleteinek benyújtásával történik, a rendeletben kijelölt szervezet részére.

A továbbképzésekről és a munkáltató feladatairól részletes tájékoztatást a „*Tudástár- A továbbképzési rendszer labirintusa*” című kiadvány tartalmaz, amely a Magyar Bölcsődék Egyesületének honlapjáról letölthető.

Gyakornoki rendszer a kisgyermeknevelői munkakörben

A jogszabály lehetővé teszi a kisgyermeknevelői munkakör betöltését szakirányú középfokú és felsőfokú végzettséggel egyaránt. Pályakezdőként mind a két esetben szükség van szakmai támogatásra. Ezt hivatott elősegíteni a gyakornoki rendszer. Mind a két esetben az a cél, hogy a gyakorlattal nem rendelkező kisgyermeknevelőt felkészítsük a hivatása gyakorlására, viszont a végzettség különböző szintje miatt mások a jogi szabályzók, amelyek meghatározzák a gyakornoki rendszert. A gyakornoki idő számítását, a jogszabály részletezi. Számítása egyedi a gyakornok szakmai előéletének függvényében alakul. (326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet; 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet.)

▪ Pályakezdő középfokú szakképzettséggel rendelkező kisgyermeknevelő esetében

Vonatkozó jogszabály az 1992. évi XXXIII. törvény (továbbiakban: Kjt.), valamint a 257/2000. (XII. 26.) Kormányrendelet.

Belső gyakornoki szabályzatban szükséges meghatározni a gyakornoki időkkal kapcsolatos kötelezettségeket, különösen:

- A szakmai követelmények részletes tartalmát.
- A gyakornokok, szakmai segítők, mentorok egyes kötelezettségeit.
- A gyakornoki idő alatti számonkérés feltételeit, az értékelés és minősítés részletes szabályait.

A munkáltató a jogviszony létesítésekor, a kinevezési okmányban írja elő a gyakornoki idő pontos kezdetét, tartamát és végét.

▪ **Pályakezdő pedagógus életpályába tartozó gyakornok esetében**

Vonatkozó jogszabály: 326/2013. (VIII.30.) kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról. **A pedagógus-életpálya első szakasza** a mindenki számára kötelező mentor által támogatott **gyakornoki időszak, amely minősítő vizsgával zárul.** A pályakezdő, gyakornoki szakasz 2 évig tart. A minősítés kritériumrendszerét a Pedagógus I. szttenderben leírt pedagóguskompetenciák határozzák meg. Aki **megfelel a vizsgán, tovább lép az életpálya Pedagógus I. szakaszába.**

Fontos kivétel: Ha a pedagógus munkakörben foglalkoztatott nem rendelkezik két év szakmai gyakorlattal, de legalább hat év munkaviszony jellegű jogviszonnyal rendelkezik, mentesül az előmeneteli rendszer gyakornoki szakasza követelményeinek teljesítése alól, és a Pedagógus I. fokozat 2 fizetési kategóriájába kell besorolni.

Belső gyakornoki szabályzatban szükséges meghatározni a gyakornoki idővel kapcsolatos kötelezettségeket, különösen:

- A szakmai követelmények részletes tartalmát.
- A gyakornok és a mentor egyes kötelezettségeit.
- A gyakornoki idő alatti előrehaladás feltételeit, kijelöli a mentor személyét.
- A gyakornok minősítő vizsgára jelentkezés feltételeit, rögzítésének menetét az Oktatási Hivatal informatikai támogató rendszerében.

A minősítő vizsga részletes tájékoztatóját az Oktatási Hivatal felületéről letölthető *Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez* című kiadvány tartalmazza.

Csoportlétszámok a munkahelyi bölcsődében

A munkahelyi bölcsődében több csoport is létrehozható. Egy munkahelyi bölcsődei csoportban **7 gyermek nevelhető-gondozható**, amennyiben valamennyi gyermek **betöltötte a 2. életévét**, abban az esetben a csoport **létszáma 8 fő lehet**, az alábbi feltételekkel:

- A bölcsődei szolgáltatást nyújtó személy 5 gyermeket láthat el.

- 6-8 gyermek ellátása + 1 fő segítő személy alkalmazásával történhet.
- Sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek ellátása esetén, a csoport létszáma **legfeljebb 5 fő lehet**. Ha a **nevelési év közben derül ki** egy gyermekről, hogy sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre és gondozásra jogosult, akkor a jogszabályban megengedett csoport létszám a **nevelési év végéig egy fővel túlléphető**. Ha két vagy három, sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermeket látnak el, akkor a csoportlétszám **legfeljebb 3 fő lehet**.

II.2 A munkahelyi bölcsődei ellátás működési feltételei - Tárgyi feltételek

A szolgáltatás jellegű – nem intézményi keretek között működő – munkahelyi bölcsőde elsősorban a munkavégzés helyéül szolgáló épületben, a foglalkoztató tulajdonában álló ingatlanban, vagy a foglalkoztató által erre a célra bérelt ingatlanban működhet. A munkahelyi bölcsőde helyszínének a szülők számára a munkahelyről könnyen és rövid idő alatt megközelíthetőnek kell lennie. A munkahelyi bölcsőde feladatainak ellátására csak száraz, világos, jól szellőztethető és fűthető épület alkalmas.

A balesetek megelőzése érdekében a gyermekek tartózkodására szolgáló helyiségeket úgy kell kialakítani, hogy azok megfeleljenek a gyermekek életkorának és ártalmaktól mentes, testi épséget nem veszélyeztető körülményeket biztosítsanak.

A csoportszoba a szolgáltatás nyújtásával azonos időben más célra nem használható.

- **Jegyzék a bölcsődei ellátás kötelező eszközeiről és felszereléséről** (15/1998 NM rendelet melléklete)
 - A gyermekek részére kialakított helyiségek akkor megfelelőek, ha - rendeltetésüktől függően - alapterületük lehetővé teszi a gyermekek egészséges, biztonságos körülmények közötti ellátását, nevelését, pihenését, öltözését, tisztálkodását, étkezését, továbbá megfelelnek az építésügyi jogszabályoknak, valamint az egészségvédelmi és munkavédelmi követelményeknek.
 - Az egyes helyiségeket a csoportlétszám figyelembevételével kell kialakítani. Az adott helyiségnek olyan méretűnek és berendezésűnek kell lennie, hogy minden egyidejűleg jelen lévő gyermek és felnőtt igénye teljesíthető legyen. A takarítás úgy szervezendő, hogy

gyermek ne tartózkodjanak a helyiségben. Más takarítóeszközt (vödör, felmosó illetve lemosó ruha) kell használni a csoportszobában, fürdőszobában, WC-ben, és mást a melegítőkonyhában, eszerint is kell eltérő színnel vagy felirattal ellátni. **A takarítóeszközöket** használat után ki kell mosni és tisztán, a tisztítószerekkel együtt kell elhelyezni, az erre kijelölt, zárt helyen, ahol a gyermekek nem férhetnek hozzá. A tisztító- és fertőtlenítőszerket a mindenkori közegészségügyi **előírásoknak megfelelően kell alkalmazni, valamint bejelenteni az ANTSZ kémiai biztonsági szakrendszerbe!** A kémiai biztonsági lapokat a dolgozó számára elérhetően kell tárolni.

- A fűtés és a világítás megoldási módjáról, valamint a helyiségek rendeltetésszerű használatát biztosító további eszközökről helyben, az építészeti adottságok és a szakmai program alapján kell dönteni.
- A gyermekek ellátásához szükséges eszközöknek és felszereléseknek biztonságosaknak, jó minőségűeknek, fertőtleníthetőeknek és az ellátott gyermekek életkorához, testméretéhez igazodóknak kell lenniük. Tisztításuk nedves, fertőtlenítő ruhával történjék. Járvány esetén a vonatkozó közegészségügyi szabályok szerint kell a takarítást végezni. A munkahelyi bölcsődében használatos mosható gyermekjátékokat szükség szerint naponta, akár többször is, folyó meleg vízzel le kell mosni. Hetente egyszer és járvány idején soron kívül fertőtleníteni kell. A fertőtlenített játékokat meleg folyó vízzel többször, alaposan le kell öblíteni.
- Az eszközöket és a felszereléseket az adott csoport vagy csoportok létszámának figyelembevételével kell beszerezni. Az adott eszközből, felszerelésből annyi szükséges, hogy minden egyidejűleg jelen lévő gyermek és felnőtt igénye teljesíthető legyen.
- A telepítésnél figyelembe kell venni, hogy a munkahelyi bölcsődének legyen saját, elkerített játszó udvarrésze. Amennyiben ez nem megoldható, akkor elfogadható a játszókert biztosítása a munkahely területén kívül, pl.: közterületen. A játszótéren a 3 év alattiak számára telepített szabványos eszközöknek is lenniük kell.
- Optimális tárgyi feltételek esetén
 - ✓ a csoportszobák teljes területe belátható
 - ✓ a bútorok elhelyezése stabilan rögzített, a nyitott játékpolicok a gyermekek számára önállóan elérhetők
 - ✓ különböző játéktevékenységekre alkalmas területek vannak kialakítva

- ✓ hely biztosított a nagymozgásos játéktevékenységekhez
- ✓ bútorok, eszközök a gyermek napközbeni pihenéséhez („puha” sarok, játszópárnák, matracok, kuckók) biztosítottak
- ✓ pedagógiailag értékes, jó minőségű, a gyermekek életkorához, fejlettségéhez igazodó játékeszközökből választhat a gyermek
- ✓ a csoportlétszámnak, összetételnek megfelelő mennyiségű játék eredményeként kevesebb a konfliktus a gyermekek között
- ✓ többségében természetes anyagú és természetes színű játékok formálják az izlést
- ✓ a játékok tárolása, funkció szerint (alkotó, konstruáló, nagymozgást biztosító, szerepjáték, ének-zene, képeskönyvek)
- ✓ a vizuális ingerek egyensúlya biztosított
- ✓ ünnepkörökhöz, évszakhoz kapcsolódó ízléses, mértékletes a díszítés
- ✓ gyermekmagasságban elhelyezett család fotók, egyszerű képek vannak

1.	Helyiségek, játszókert, terasz	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
2.	csoportszoba	gyermekcsoportonként 1	bútorzat nélküli hasznos alapterülete 3m ² /fő
3.	gyermekfürdőszoba	gyermekcsoportonként 1	Amennyiben a helyi adottságok lehetővé teszik, a csoportszobához és a gyermeköltözőhöz közvetlenül kapcsolódjon a fürdőszoba.
4.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	A férőhelyszám figyelembevételével 2 gyermekcsoport számára közösen is kialakítható. Önálló bölcsődében külön helyiséget kell kialakítani.
5.	akadálymentes mosdó	bölcsődénként 1	A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.
6.	takarítószer-raktár vagy -szekrény	nevelési-gondozási egységenként 1	Zárható helyiség vagy zárható szekrény.

7.	tárolóhelyiség	gyermekcsoportonként 1	A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.
8.	játszókert	gyermekcsoportonként 1	Gyermekeként legalább 10 m ² alapterülettel. Munkahelyi bölcsőde esetében elfogadható a játszókert biztosítása a szolgáltatáson kívül, a gyermekek számára elérhető közelségben, a gyermekek biztonságos játéktevékenységét lehetővé tevő területen, így különösen játszótéren. A kapukra a gyermekek számára elérhetetlen magasságban zárást biztosító reteszt kell felszerelni (gyermekzár).
9.	terasz	nevelési-gondozási egységenként 1	Gyermekeként legalább 2m ² alapterülettel. A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.
10.	kültéri játéktároló	nevelési-gondozási egységenként 1	A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.
11.	vezetői iroda	bölcsődénként 1	A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.
12.	felnőttöltöző, -mosdó	bölcsődénként 1	Elfogadható a más munkaterületen dolgozókkal közös öltözőhelyiség, ha egy épületen belül van.
13.	felnőtt-WC-helyiség	bölcsődénként 1	
14.	felnőttétkező	bölcsődénként 1	A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.
15.	melegítőkonyha	bölcsődénként 1	Ha az épület adottságai lehetővé teszik a főzőkonyha kialakítását, akkor melegítőkonyhát nem kell kialakítani.

A helyiségek, a játszókert és a terasz bútorzata, valamint egyéb berendezési tárgyai

1.	Helyiségek, játszókert	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
2.	Csoportszoba		
3.	bölcsoői fektető	gyermekenként 1 db	
4.	rácsos fa gyermekágy matraccal	gyermekcsoportonként a gyermekek életkora, járni tudása, létszáma és fejlettségi szintje szerint szükséges 1 db/gyermek	A gyermekágy rácsávolsága 7 cm legyen.
5.	gyermekszék	gyermekenként 1 db	Támla nélküli, állítható ülőmagasságú szék.
6.	gyermekasztal	gyermeklétszámhoz, korösszetételhez igazodóan	Állítható magasságú, négy személyes asztal, de hatszemélyes asztal is elfogadható a 2 éves vagy annál idősebb csoportjában vagy az azonos fejlettségi szintű gyermekek esetében.
7.	nyitott játéktároló polc	gyermekcsoportonként	A csoportszoba adottságainak és a játékszerek mennyiségének figyelembevételével.
8.	zárható szekrény	gyermekcsoportonként 1 db	
9.	kisgyermeknevelői asztal	gyermekcsoportonként 1 db	A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.
10.	kisgyermeknevelői szék	felnőtt létszám függvényében, legalább 2 db	A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.
11.	gyermekheverő, szivacs, padló párnák	gyermekcsoportonként a létszám, az életkor és az építészeti adottságok figyelembevételével a puhasarok, az elkülönülésre alkalmas kuckó kialakításához szükséges mennyiségben	
12.	tálalókocsi	gyermekcsoportonként 1 db	A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.

13.	<i>Gyermekfürdőszoba</i>		
14.	törülközőtartó	gyermekcsoportonként a létszámhoz igazodva	Jellel és akasztóval ellátva, a törülközők higiénikus tárolásának lehetőségét biztosítva.
15.	falitükör	mosdókagylónként 1 db	A munkahelyi bölcsőde esetében elegendő 1 mosdókagylóhoz 1 db.
16.	állótükör	fürdőszobánként 1 db	Egész alakot mutató, legalább 30 cm × 100 cm.
17.	rekeszes fali polc, fogmosópohár-tartó	gyermekcsoportonként 1 db, a létszámhoz igazodó számú pohártartóval ellátva	
18.	pelenkázóasztal	csoportonként 1 db	Elfogadható a mobil pelenkázóasztal.
19.	<i>Gyermeköltöző</i>		
20.	gyermek-öltözőszekrény	gyermeklétszám figyelembevételével	Jellel ellátva, minden gyermek számára szükséges biztosítani a saját ruha- és cipőtárolás lehetőségét.
21.	öltözőpad vagy szivacs	gyermeklétszám figyelembevételével	Méretük feleljen meg a különböző életkorú gyermekek öltözködési igényeinek.
22.	pelenkázóasztal	öltözőnként 1 db, a csoportokban lévő gyermekek fejlettségéhez igazodva	A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.
23.	<i>Játzókert, terasz</i>		
24.	kerti homokozó		Elfogadható a mobil homokozó is.
25.	takaróháló	homokozónként 1 db	A homokozó használaton kívüli lefedéséhez szükséges biztosítani.
26.	árnyékolószerkezet	terazonként, homokozónként, szükség szerinti mennyiségben	A munkahelyi bölcsőde esetében nem kötelező.

A jogszabályban felsorolt minimumot biztosító kötelező elemeken túl, a Magyar Bölcsődék Egyesülete készített egy Ajánlást az optimális bölcsődei ellátás további működéséhez szükséges tárgyi feltételek és eszközök biztosításához. A kiegészítő ajánlás a Magyar Bölcsődék Egyesületének honlapjáról letölthető. Az Ajánlásban megfogalmazott felsorolás nem teljeskörű, melyet az intézmény típusa, nagysága, egyedi sajátossága szerint egészíthet ki további eszközökkel. A korosztálynak megfelelő **játékkészletről a „Játék a bölcsődében” módszertani levél ad részletes útmutatást.**

II.3 A szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzés (működési engedély kérése)

A **Szolgáltatói Nyilvántartási Rendszer (MŰKENG)** többek között a gyermekjóléti intézmények működését engedélyező hatóságok engedélyezési és ellenőrzési eljárásaihoz kapcsolódó adminisztratív feladatok végrehajtását támogatja. A MŰKENG regisztrációt követően a fenntartó a szükséges dokumentumokat az elektronikus ügyintézés hiteles elektronikus dokumentum szabályai szerint csatolhatja. A **csatolandó dokumentumok körét** a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről **szóló 369/2013. (X.24.) Korm. rendelet szabályozza.** A bejegyzés iránti kérelem benyújtásához csatolandó dokumentumok közül az alábbiakat tárgyaljuk részletesen.

- **A bejegyzés iránti kérelem benyújtásához szükséges dokumentumok**
 - **Használatba vételi engedély (új épület esetén) és a tevékenységhez kapcsolódó biztosítás meglétét igazoló dokumentum.**

- **Szakmai Program**

A bölcsőde szakmai programja a **Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja** alapján az alábbi szempontokat tartalmazza:

- ✓ a szolgáltató nevét, székhelyét, telephelyét;
- ✓ az ellátandó célcsoport és az ellátandó terület jellemzőit;
- ✓ a szolgáltatás célját, feladatát, alapelveit, így különösen
- ✓ a megvalósítani kívánt program konkrét bemutatását, a létrejövő kapacitások, a nyújtott szolgáltatáselemek, tevékenységek leírását,

- ✓ más intézményekkel történő együttműködés módját,
- ✓ a feladatellátás szakmai tartalmát, módját, a biztosított szolgáltatások formáit, körét, rendszerességét, valamint a szolgáltatási típusnak megfelelően a gondozási, nevelési, fejlesztési feladatok jellegét, tartalmát, módját;
- ✓ az ellátás igénybevételének módját;
- ✓ a gyermekjóléti szolgáltató szolgáltatásáról szóló tájékoztatás helyi módját;
- ✓ az igénybe vevők és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelmével kapcsolatos szabályokat;
- ✓ a szolgáltatást nyújtók folyamatos szakmai felkészültsége biztosításának módját, formáit;

A szakmai programhoz **mellékelni kell a szülővel kötendő megállapodás tervezetét.**

- **Megállapodás**

A gyermekjóléti alapellátások igénybevételének megkezdése előtt a szolgáltató a szülővel /törvényes képviselővel Megállapodást köt.

A megállapodás tartalmazza:

- ✓ az ellátás kezdetének időpontját,
- ✓ az ellátás időtartamát (a határozott vagy határozatlan időtartam megjelölését),
- ✓ a gyermek számára nyújtott szolgáltatások és ellátások tartalmát, módját,
- ✓ a személyi térítési díj megállapítására és megfizetésére vonatkozó szabályokat, ha az ellátás térítésidő-fizetési kötelezettséggel jár,
- ✓ az ellátás megszüntetésének módjait,
- ✓ a gyermek és törvényes képviselője személyazonosító adatait,
- ✓ az ellátásra jogosult gyermek törvényes képviselője nyilatkozatát a 33. § (2) bekezdésében meghatározott tájékoztatás megtörténtéről.

A munkahelyi bölcsőde esetében a **szülővel történő megállapodások száma** - a szolgáltatás **eltérő időpontokban történő igénybevétele esetén** - **túllépheti** a szolgáltatói nyilvántartásba véglegessé vált döntéssel **bejegyzett férőhelyek számát**. A szolgáltatást **azonos időben** igénybe

vevő gyermekek száma **ebben az esetben sem haladhatja meg** a szolgáltatói nyilvántartásba véglegessé vált döntéssel **bejegyzett férőhelyszámot**.

- **Szervezeti Működési Szabályzat (SZMSZ)**

Megjegyzés: Munkahelyi bölcsőde esetén nem kötelező!

Az SZMSZ tartalmazza:

- ✓ az intézmény szervezeti felépítésének leírását,
- ✓ a szervezeti ábrát,
- ✓ több személyes gondoskodási forma egy szervezeti keretben történő megszervezése esetén a szervezeti formát,
- ✓ a belső szervezeti tagozódást, a szervezeti egységek megnevezését és feladatkörét,
- ✓ a szervezeti egységek szakmai együttműködésének, az esetleges helyettesítéseknek a rendjét,
- ✓ az intézmény irányítási és működési rendjével kapcsolatos kérdéseket, ideértve a munkáltatói jogok gyakorlásának rendjét
- ✓ munkaköri leírásokat
- ✓ házirendet
- ✓ Belső szabályzatokat (a felsoroltakon kívül a fenntartó döntése alapján kiegészülhet egyéb szabályzatokkal):
 - iratkezelési szabályzat
 - panaszkezelési szabályzat
 - adatkezelési szabályzat
 - gyakornoki szabályzat
 - felvételi szabályzat
 - térítési díj szabályzat
- Gazdasági szabályzatok*
 - számviteli politikát
 - pénzkezelési szabályzat
 - anyaggazdálkodási, leltár és selejtezési szabályzat
 - vagyonvédelmi szabályzat

Műszaki ellátási szabályzatok

- munkavédelmi szabályzat
- tűzvédelmi szabályzat
- gépjármű használati szabályzat

▪ **A bejegyzés iránti kérelemben a személyi feltételek biztosításának bemutatása**

- **Csatolandó** azon személyeknek, akikkel a jogszabályban előírt kötelező létszámfeltételeket teljesítik és jogszabály alapján szakképesítéshez, illetve tanfolyam elvégzéséhez kötött munkakört betöltő személyeknek a **szakképesítését bizonyító okirat**, illetve a tanfolyam elvégzését bizonyító okirat **másolatát, vagy iskolalátogatási igazolást és a fenntartó nyilatkozatát a folyamatban lévő képzésről.**

Fontos megjegyeznünk: A jogszabály lehetőséget ad a működés megkezdésére **több csoporttal** működtetni kívánt bölcsőde, esetén azzal, hogy a működés szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett kezdő időpontjában az **egy csoporttal** működő szolgáltatóra **előírt létszámfeltételeket kell teljesíteni**, illetve a létszámfeltételeket valamennyi munkakörre vonatkozóan - a működés szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett kezdő időpontját **követő egy évig** - a működő csoportok számától függően kell teljesíteni! (Rendelet 35§ (7)) Az összes előírt létszámfeltételt - a működő csoportok számától függetlenül - **a működés szolgáltatói nyilvántartásba bejegyzett kezdő időpontját követő egy év elteltével kell teljesíteni**, és az összes előírt létszámfeltétel teljesítését **öt napon belül be kell jelenteni** a működést engedélyező szervnek!

- **Csatolandó a fenntartónak és a kötelezően alkalmazandó személyeknek az egybehangzó nyilatkozata**, amelyben kijelentik, hogy az adott munkakörre előírt kötelező létszámfeltételek teljesítése érdekében **közalkalmazotti jogviszonyt, munkaviszonyt, illetve munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyt létesítettek**, vagy – az engedélyes bejegyzése esetén – legkésőbb az engedélyes működésének kezdő időpontjáig **létesítenek**.
- **Csatolandó** a foglalkoztatott személyeknek a nyilatkozata arra vonatkozóan, hogy velük szemben nem állnak fenn a **Gyvt. 15. § (8) bekezdésében meghatározott kizáró okok**.
-

- **A bejegyzés iránti kérelemben a tárgyi feltételek biztosításának bemutatása**

A tárgyi feltételek meglétét az engedélyező szerv helyszíni bejárással ellenőrzi.

A feltételek teljesülése esetén a szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzésről a működést engedélyező szerv határozatot hoz, melynek véglegessé válását követően az Sznyr. rendelkezése értelmében elektronikus értesítést küld, egyben Tanúsítványt állít ki és küld el a Fenntartónak. A Tanúsítványt a munkahelyi bölcsőde területén ki kell függeszteni.

II.4 A munkahelyi bölcsőde nyitva tartása

A bölcsődei ellátást nyújtó szolgáltató a fenntartó által meghatározott napi nyitvatartási időn belül folyamatosan biztosítja a gyermek bölcsődei ellátását. A gyermek napi gondozási ideje legalább négy óra és legfeljebb tizenkét óra. A sajátos nevelési igényű, illetve a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek napi gondozási ideje négy óránál kevesebb időtartamban is meghatározható.

- **Bölcsődék Napja**

A bölcsődében az **április 21-én** vagy ha az heti pihenőnapra vagy munkaszüneti napra esik, az azt követő legközelebbi munkanapon tartott Bölcsődék Napja minden **évben nevelés-gondozás nélküli munkanap**, melynek célja a bölcsődében dolgozók szakmai fejlesztése.

A nevelés-gondozás nélküli munkanapon a bölcsődei ellátás keretében - erre irányuló szülői kérés esetén - a gyermek felügyeletét és étkeztetését biztosítani kell. A szülőket **február 15-éig tájékoztatni** kell a nevelés-gondozás nélküli munkanapról és a nevelés-gondozás nélküli munkanapon a gyermek felügyelete és az étkeztetés biztosítása iránti igény bejelentésének lehetőségéről.

- **Nyári zárva tartás**

A munkahelyi bölcsőde nyári nyitvatartási rendjét a fenntartó hagyja jóvá. A Gyvt. alapján a fenntartó minden év **február 15-éig** tájékoztatja a szülőket a munkahelyi bölcsőde nyári nyitvatartási rendjéről.

A nyári zárva tartás időtartamát a fenntartó **legfeljebb öt hétben** határozhatja meg.

Rendkívüli zárva tartás (Gyvt.42/B §/)

Ha rendkívüli időjárás, járvány, természeti csapás vagy más elháríthatatlan ok miatt a gyermekek napközbeni ellátását biztosító munkahelyi bölcsőde vagy valamely bölcsődei csoport működtetése nem lehetséges, a szolgáltatást nyújtó személy, a településen, fővárosi kerületben működő valamennyi, gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményre kiterjedően a települési önkormányzat jegyzője, a fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat jegyzője a fenntartó egyidejű értesítése mellett - rendkívüli zárva tartást rendel el.

II.5 Napi adatszolgáltatási kötelezettség

▪ Igénybevevői Nyilvántartás (KENYSZI*)

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről szóló 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet valamint a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény alapján a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások, szolgáltatások finanszírozásának ellenőrzése céljából, valamint a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény szerint, a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások finanszírozásának ellenőrzése céljából nyilvántartást kell vezetni, amennyiben a szolgáltatás költségvetési támogatást kap. **Az Igénybevevői Nyilvántartás pontos vezetése finanszírozási jogkövetkezményekkel jár!**

(*A megelőző jogszabályi elnevezése: Központi Elektronikus Nyilvántartás a Szolgáltatást Igénybevevőkről volt, innen ered a közismert KENYSZI elnevezés.)

Az Igénybevevő Nyilvántartásban a napi igénybevételt kell rögzíteni a fenntartó adatszolgáltatójának a munkahelyi bölcsőde működési engedélyének első napjától. Ha a munkahelyi bölcsődét a szolgáltatás igénybevételére vonatkozó **megállapodásban foglaltak** szerint a **gyermek a csak a hét bizonyos napjain veszi igénybe**, jelen- vagy távollétét **kizárólag ezeken a napokon kell dokumentálni.**

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről szóló 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Nyr.) szerint az Igénybevevői Nyilvántartásban való adatrögzítés, időszakos jelentés megtételéhez szükséges, hogy a fenntartó e-képviselőt jelöljen ki.

Részletes tájékoztatás nyújt a KENYSZI Felhasználói kézikönyve adatszolgáltatók, e-képviselők részére című kiadvány Word, valamint PDF formátumban, amely megtalálható az Igénybevevői Nyilvántartás nyitóoldalán a jobb oldali sávban, valamint a rendszer egyes funkcióinak használatával összefüggő technikai kérdésekben a telefonos ügyfélszolgálattól is lehet segítséget kérni.

A KENYSZI-ben elvégzendő feladatok alapvetően az alábbi lépésekre tagozódnak:

Feladat /Felelős

1. E-képviselő kijelölése/ Fenntartó
2. Adatszolgáltató hozzárendelése a szolgáltatáshoz/ E-képviselő
3. Ellátott felvétele, vagy beazonosítása a Törzsadatokban /Adatszolgáltató
4. Ellátás (igénylés) rögzítés /Adatszolgáltató
5. Igénybevétel rögzítése /Adatszolgáltató
6. Önellenzés/ Adatszolgáltató

II.6 A munkahelyi bölcsődében fizetendő térítési díjra vonatkozó rendelkezések

Intézményi térítési díj megállapítása

Az intézményi térítési díj meghatározásának alapja az egy gondozási napra megállapított egy főre eső szolgáltatási önköltség. A fenntartó tárgyév április elsejéig a munkahelyi bölcsőde adott évi költségvetése alapján megállapítja az egy főre eső szolgáltatási önköltségét. Az önköltség összegét (nettó és bruttó) a kerekítés szabályairól szóló 2008. évi III. törvény 2. §-ának megfelelő módon kerekítve kell meghatározni.

Az önköltség megállapítása után számítható az **intézményi térítési díj összege**, ami az egy ellátottra jutó **szolgáltatási önköltség és a tárgyévi normatív állami hozzájárulás** különbségének az egy napra jutó összege.

A **költségvetési támogatásban részesülő** munkahelyi bölcsőde fenntartója által meghatározható intézményi térítési díj **éves összege nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összege 300%-ának a tizenkétszeresét, azzal a kitéttel, hogy** ezt a költségvetési támogatásban részesülő - nonprofit gazdasági társaság kivételével - **gazdasági társasági formában működő vagy egyéni vállalkozó fenntartójára nem kell alkalmazni.**

Központi költségvetési szervek esetén, így a kormányhivataloknak, a felsőoktatási intézményeknek és az egészségügyi intézményeknek a működési költségeinek tervezését illetően az államháztartásról szóló **2011. évi CXCV. törvény rendelkezéseit** kell irányadóként tekinteni.

A költségvetési támogatást **nem igénylő** fenntartó a fizetendő **térítési díjat szabadon állapíthatja meg.**

Az **intézményi térítési díj alapján a fenntartó meghatározza** a szülő/törvényes képviselő által a **munkahelyi bölcsődei ellátásért fizetendő maximalizált személyi térítési díjat**, ami nem haladhatja meg az intézményi térítési díj összegét.

A személyi térítési díj összegét az intézményi térítési díjnál alacsonyabb összegben is meghatározhatja.

Személyi térítési díj megállapítása

▪ Általános szabályok

A munkahelyi bölcsődében biztosított napközbeni ellátásért a jogszabályi előírások szerint személyi térítési díjat kell fizetni a térítési díjra kötelezett szülőnek vagy törvényes képviselőnek. A **költségvetési támogatásban részesülő fenntartónak** a személyi térítési díj megállapításánál a gyermek családjában **az egy főre jutó rendszeres havi jövedelmét** kell figyelembe venni, azzal, hogy a **személyi térítési díj összege nem haladhatja meg az egy főre eső jövedelem 50%-át, továbbá az** adott gyermekre számított személyi térítési díjat - a fenntartó eltérő döntése hiányában - akkor is **teljes hónapra kell megállapítani**, ha a gyermek az ellátást a hónap nem minden napján veszi igénybe.

A foglalkoztató, mint fenntartó dönthet úgy, hogy a bölcsődei ellátást ingyenes juttatásként biztosítja.

A fenntartó képviselője a **személyi térítési díj összegéről a Megállapodás megkötésekor írásban tájékoztatja a szülőt/törvényes képviselőt**. A személyi térítési díj összege a fenntartó döntésével csökkenthető, illetve elengedhető, ha a kötelezett jövedelmi viszonyai ezt indokoltá teszik.

A szülő/törvényes képviselő írásban **vállalhatja az intézményi térítési díjjal azonos személyi térítési díj megfizetését**. Ebben az esetben biztosítani kell, hogy az ellátást ilyen módon igénylő ne kerüljön előnyösebb helyzetbe, mint ha a vállalást a kötelezett nem tenné meg, továbbá **vállalhatja a mindenkori intézményi térítési díj és a számára megállapítható személyi térítési díj különbözete egy részének megfizetését**. Ebben az esetben is biztosítani kell, hogy az ellátást ilyen módon igénylő ne kerüljön előnyösebb helyzetbe, mintha a vállalást a kötelezett nem tenné meg.

II.7 A munkahelyi bölcsőde finanszírozása

A munkahelyi bölcsőde működéséhez **költségvetési támogatás is igénybe vehető**, melynek feltételeit és mértékét **minden évben a központi költségvetési törvény tartalmazza**. A finanszírozási rendszerbe történő befogadást a fenntartónak kérelmezni kell. A Kv.tv. 43.§ (6) bek. alapján a Gyvt. 44. §-a szerinti munkahelyi bölcsőde fenntartóját – a családi bölcsőde jogcímmel azonos mértékű támogatás illeti meg.

A munkahelyi bölcsőde **működési költsége finanszírozható** az adott évi költségvetési törvényben foglaltak szerinti **költségvetési támogatásból** és a szülők által befizetett **személyi térítési díjból**. Az ellátotti létszám **tervezéskor** az ellátottak éves becsült számának figyelembevételével meghatározott gondozási napok száma osztva 230-cal, **elszámolásnál** a havi jelentőlapok szerinti, naponta ténylegesen ellátásban részesülő gyermekek száma alapján összesített éves gondozási napok száma osztva 230-cal. Kétszeres szorzóval kell figyelembe venni a sajátos nevelési igényű, valamint korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermekeket.

Amennyiben a fenntartó költségvetési támogatásban részesül, akkor a munkahelyi bölcsődében alkalmazott munkavállalók számára a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvényben és végrehajtási rendeletében foglaltak szerinti juttatásokat, feltételeket köteles biztosítani.

III GYERMEKEK NEVELÉSE-GONDOZÁSA A MUNKAHELYI BÖLCSŐDÉBEN

A Gyvt. megfogalmazásában a munkahelyi bölcsőde olyan bölcsődei szolgáltatás, amely a gyermekek napközbeni ellátása keretében, a Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja szerint, jogszabályban meghatározott végzettséggel rendelkező személy által, akár több csoportban nyújt szakszerű gondozást és nevelést.

III.1 Gyermekek felvétele a munkahelyi bölcsődébe

A munkahelyi bölcsődébe a felvétel iránti kérelem önkéntes, a szülő/törvényes képviselő saját elhatározásából, a jogosultsági feltételek fennállása esetén nyújthatja be.

- **A bölcsődei ellátás feltételeiről a kérelem benyújtásakor a kérelmezőt tájékoztatni kell: (Gyvt. 33.§)**
 - az ellátás tartamáról és feltételeiről
 - a reá vonatkozó nyilvántartásokról
 - az érték- és vagyonmegőrzés módjáról
 - a munkahelyi bölcsőde házirendjéről
 - panaszjoga gyakorlásának módjáról
 - a fizetendő térítési díjról

A felvételi döntésről a szülőt/törvényes képviselőt írásban kell értesíteni.

- **Az ellátás megkezdése előtt az adatvédelmi és adatkezelési szabályok betartásával a fenntartó képviselője a szülővel/törvényes képviselővel Megállapodást köt. A Megállapodás tartalmazza:**
 - az ellátás kezdetének időpontját, szolgáltató képviselőjének nevét,
 - az ellátás időtartamát (a határozott vagy határozatlan időtartam megjelölését),

- a gyermek számára nyújtott szolgáltatások és ellátások tartalmát, módját,
- a személyi térítési díj megállapítására és megfizetésére vonatkozó szabályokat, ha az ellátás térítési díj-fizetési kötelezettséggel jár,
- az ellátás megszüntetésének módjait,
- a gyermek és törvényes képviselője személyazonosító adatait,
- az ellátásra jogosult gyermek törvényes képviselője nyilatkozatát a 33. § (2) bekezdésében meghatározott tájékoztatás megtörténtéről.

III.2 A gyermeki jogok védelme

Gyermei jogok a Gyvt. értelmezésében: az Alaptörvényben, a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvényben és más törvényekben megfogalmazott, a gyermeket megillető jogok összessége.

A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, törvényes képviselőjének biztosításával, ügyeinek intézésével foglalkozik. A bölcsődei nevelés-gondozás, a vonatkozó gyermeki és szülői jogok és kötelességek figyelembe vételével, a nevelésben a szülő partnereként szolgálja a gyermek fejlődését.

▪ A szülő joga, hogy:

- megválassza az intézményt, melyre gyermeke nevelését-gondozását bízta
- megismerhesse a gyermekcsoportok életét
- megismerje a nevelési-gondozási elveket
- tanácsot, tájékoztatást kérjen és kapjon
- véleményt mondjon, illetve javaslatot tegyen
- megismerje saját gyermeke ellátásával kapcsolatos dokumentumokat

▪ A szülő kötelessége, hogy:

- a gyermeke ellátásában közreműködő személyekkel együttműködjön
- a fizetendő térítési díjat időben rendezze
- a házirendet betartsa
-

▪ **A gyermek joga, hogy:**

- segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéshez
- sérülés, tartós betegség esetén a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátásban részesüljön
- a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön
- emberi méltóságát tiszteletben tartsák, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal az elhanyagolással szemben védelemben részesüljön
- a hátrányos megkülönböztetés minden formájától mentes nevelésben-gondozásban részesüljön

A gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. törvényben, továbbá az Alaptörvényben meghatározott gyermeki jogok érvényre juttatása érdekében, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvénnyel, valamint a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvénnyel összhangban az Országgyűlés megalkotta az 1997.évi XXXI. törvényt a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.).

A Gyvt. meghatározza, hogy a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében minden szolgáltató, szolgáltatásban dolgozó feladata és kötelezettsége a gyermekek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésének figyelemmel kísérése, elősegítése, s amennyiben e téren veszélyeztetettséget észlelnek, a gyermek támogatása, megsegítése érdekében történő beavatkozás. Amennyiben a saját hatáskörükben nyújtott segítő beavatkozás nem elégséges, nem idéz elő pozitív változást a gyermek helyzetében, kötelesek jelzéssel élni a területileg illetékes család- és gyermekjóléti szolgálat felé.

A törvény felsorolja a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjait, akik kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni. A jelzőrendszeri tagok a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében a gyermekvédelmi

jelzőrendszer működésének és működtetésének szakmai módszereit alkalmazva járnak el, amelyeket a miniszter az általa irányított minisztérium honlapján közzé tesz.

▪ **Gyermekjogi képviselő**

A gyermeki jogok minél szélesebb körű érvényesülése érdekében gondoskodni kell arról, hogy a szülő/törvényes képviselő számára megismerhető legyen a gyermekjogi képviselő neve, telefonszáma, valamint fogadóóráinak helye és időpontja.

- A szolgáltató biztosítja a gyermekjogi képviselő részére:
 - ✓ annak odalátogatása során a szolgáltatás területén belül a szülővel négy szemközt beszélgetés lefolytatására alkalmas megfelelő helyiséget
 - ✓ a helyszínen való tájékozódást és az iratokba való betekintés lehetőségét

A gyermekjogi képviselő által írásban tett észrevételekre, megkeresésekre a szolgáltató 15 napon belül köteles válaszolni, illetőleg megtett intézkedéseiről a gyermekjogi képviselőt értesíteni.

Panaszkezelés

A munkahelyi bölcsőde, formájában biztosított napközbeni ellátásban részesülők érdekvédelmére a fenntartónak **érdekképviseleti fórumot nem kell működtetnie**. E szolgáltatások és ellátások esetén a panaszjog gyakorlására a 36. §-ban foglaltakat kell alkalmazni.

A gyermek szülője vagy más törvényes képviselője a házirendben foglaltak szerint panasszal élhet az ellátást érintő kifogások orvoslása érdekében,

- a gyermeki jogok sérelme, továbbá a szolgáltatásban dolgozók kötelezettségszegése esetén
- iratbetekintés megtagadása esetén

A szolgáltató a panaszt kivizsgálja, és tájékoztatást ad a panasz orvoslásának lehetséges módjáról. A gyermek szülője vagy törvényes képviselője a fenntartóhoz vagy a gyermekjogi képviselőhöz fordulhat, ha 15 napon belül nem kap értesítést a vizsgálat eredményéről, vagy ha a megtett intézkedéssel nem ért egyet.

III.3 A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja

Bevezetés

A Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramjának (a továbbiakban: Alapprogram) célja, hogy keretet adjon a Magyarországon működő bölcsődei ellátást biztosító intézményben, **szolgáltatásban** folyó szakmai munkának. Az Alapprogram tartalma és szemlélete összhangban van Magyarország Alaptörvényével, a 3 év alatti korosztály ellátására és nevelésére-gondozására vonatkozó jogszabályokban foglaltakkal, a bölcsődei ellátás keretében végzett nevelés (a továbbiakban: bölcsődei nevelés) hagyományaival, felhalmozott értékeivel, a nemzeti sajátosságokkal, a legújabb koragyermekkorai kutatások eredményeivel. Az Alapprogram fejezetei valamennyi bölcsődei ellátásra (bölcsődére, mini bölcsődére, **munkahelyi bölcsődére**, családi bölcsődére) vonatkoznak, az egyes ellátási formák sajátosságainak figyelembevételével.

A jogszabályi előírások, a szolgáltatást igénybe vevők szükségletei és az intézményi adottságok alapján a bölcsődei ellátást nyújtó intézménynek, szolgáltatónak helyi szakmai programot kell készíteni, amelynek meg kell felelni az Alapprogramban foglaltaknak.

A bölcsődei nevelés középpontjában a kisgyermek és közvetett módon a kisgyermeket nevelő családok állnak. Az Alapprogram a családra, mint komplex rendszerre tekint, melynek értelmében nem csak a kisgyermek nevelését-gondozását, hanem az egész család támogatását célozza meg.

A bölcsődei nevelés

A bölcsődei nevelés célja, hogy a kisgyermek elsajátítsa azokat a készségeket, képességeket, amelyek segítik őket abban, hogy hatékonyan és kiegyensúlyozottan viselkedjenek saját kulturális környezetükben, sikeresen alkalmazkodjanak annak változásaihoz. A bölcsődei nevelés mindezt olyan szemlélettel és módszerekkel teszi, amelyek segítik a családi nevelés elsődlegességének tiszteletét.

A bölcsődei nevelés további célja, hogy a koragyermekkorai intervenció szemléletének széles körű értelmezésével összhangban minden kisgyermekre és családjára kiterjedő prevenciós tevékenységet folytasson. Ez magában foglalja a veszélyeztetett, bántalmazott és az elhanyagolt,

a korai fejlesztésre, gondozásra, valamint a sajátos nevelési igényű, a tartósan beteg, az ártalmas környezeti vagy társadalmi hatásoknak kitett gyermekek érdekében tett intézkedéseket.

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató családbarát intézményként, szolgáltatásként magas színvonalon nyújtott nevelő-gondozó tevékenységével hozzájárul a családok életminőségének javításához, a szülők munkavállalási esélyeinek növeléséhez.

A bölcsődei nevelés alapelvei

▪ A család rendszerszemléletű megközelítése

A család rendszerszemléletű megközelítése értelmében a bölcsődei nevelésben elsődleges szempont a család működésének megismerése, megértése.

A rendszerszemlélet lényege, olyan komplex látásmód alkalmazása, amely nem csak a kisgyermeket, hanem a családot is kiindulópontnak tekinti. Az alrendszerek működését, az interakciós mintákat a kisgyermek visszatükrözi, ezáltal képet kaphatunk a család erősségeiről és gyengeségeiről. Az erősségek hangsúlyozása, a szülői kompetencia erősítése révén a szakember hozzájárulhat a család életminőségének javításához.

▪ A koragyermekkorai intervenció szemlélet befogadása

A koragyermekkorai intervenció magában foglal minden olyan tevékenységet, amely a kisgyermek egyéni igényeihez, fejlettségi szintjéhez igazodó szükségleteinek meghatározását és figyelembevételét szolgálja. Jelenti ez azt is, hogy minél korábban szükséges kellő mértékű információt és támogatást nyújtani az érintett családoknak az eltérő fejlődés felismeréséhez, s a problémahelyzetnek megfelelő kezeléséhez.

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató funkciójából adódóan alkalmas színtér a koragyermekkorai intervenció szemléletének alkalmazására. Ennek értelmében a kisgyermeknevelő egyik fontos feladata az esetlegesen felmerülő fejlődésbeli lemaradások, megtorpanások felismerése és jelzése, a korai megsegítés. Mindez a szülők bevonásával, a kompetenciahatárok betartásával, családközpontú szemlélet mentén a szükséges beavatkozások, intézkedések megtételével történik.

- **A családi nevelés elsődleges tisztelete**

A kisgyermek nevelése a család joga és kötelessége. A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató a családi nevelés értékeit, hagyományait és szokásait tiszteletben tartva és azokat erősítve vesz részt a gyermekek nevelésében. Mindezek értelmében fontos a szülők számára lehetővé tenni a tevékeny, különböző szinteken és módokon megvalósuló bekapcsolódást a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató életébe.

- **A kisgyermeki személyiség tisztelete**

A kisgyermek egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető individuum, egyéni szükségletekkel rendelkező, fejlődő személyiség. Különleges védelem, szeretetteljes bánásmód, tisztelet és bizalom illeti meg. Alapvető jog, hogy a gyermek fejlődéséhez megkapjon minden segítséget, szükség esetén speciális ellátásban, fejlesztésben részesüljön.

A bölcsődei nevelés a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a személyes, a szociális és a kognitív kompetenciák fejlődésének segítésére irányul az alapvető gyermeki jogok tiszteletben tartásával. Kiemelt figyelmet fordít az etnikai, kulturális, vallási, nyelvi, nemi, valamint fizikai és mentális képességbeli különbözőségek iránti tolerancia kialakítására, a másság elfogadására, az előítélet-mentes, befogadó légkör megteremtésére.

- **A kisgyermeknevelő személyiségének meghatározó szerepe**

A bölcsődei nevelésben a korosztály életkori sajátosságaiból adódóan meghatározó a kisgyermeknevelő szerepe, aki személyiségén keresztül hat a kisgyermekre és a családra. A feladatok színvonalas megvalósítására elfogadó, érzelmi melegséggel, megfelelő szakmai kompetenciával és identitással, kellő önismerettel, magas szintű társas készségekkel bíró szakember képes. Ebből adódóan a kisgyermeknevelő felelős a szakmai tudása szinten tartásáért, gyarapításáért, szakmai kompetenciái fejlesztéséért

- **A biztonság és a stabilitás megteremtése**

A kisgyermek egyéni igényeitől függő bölcsődei ellátást nyújtó intézménybe, szolgáltatóhoz történő beszoktatására, az adaptációs időszakra úgy tekintünk, mint a kisgyermek elveszett biztonságának újrateremtésére.

A kisgyermek személyi és tárgyi környezetének állandósága („saját kisgyermeknevelő”-rendszer, felmenőrendszer, csoport- és helyállandóság) növeli az érzelmi biztonságot, alapul szolgál a tájékozódáshoz, a jó szokások kialakulásához.

A napirend folyamatosságából, az egyes mozzanatok egymásra épüléséből fakadó ismétlődések tájékozódási lehetőséget, stabilitást, kiszámíthatóságot eredményeznek a napi események sorában, növelik a gyermek biztonságérzetét. A biztonság nyújtása természetesen magában foglalja a fizikai és a pszichikai erőszak minden formájától való védelmet is.

▪ **Fokozatosság megvalósítása**

A fokozatosságnak a bölcsődei nevelés összes területét érintő bármely változás esetén érvényesülnie kell. A kisgyermek új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatása segíti alkalmazkodását, a változások elfogadását, az új dolgok, helyzetek megismerését, a szokások kialakulását.

▪ **Egyéni bánásmód érvényesítése**

A kisgyermek fejlődéséhez alapvető feltétel a kisgyermeknevelő elfogadó, empatikus, hiteles nevelői magatartása. A bölcsődei nevelésben figyelembe kell venni a kisgyermek spontán érésének, egyéni fejlődésének ütemét, a pillanatnyi fizikai és pszichés állapotát, kompetenciáját, nemzetiségi/etnikai, kulturális és vallási hovatartozását. A fejlődés ütemét mindig magához a gyermekhez viszonyítva kell megítélni. Minden új fejlődési állomásnak kiindulópontja maga a gyermek. Ezért fontos, hogy a bölcsődei ellátást nyújtó intézménybe, szolgáltatóhoz járó kisgyermek mindegyike egyéni szükségleteihez igazodó mértékben részesüljön érzelmi biztonságot nyújtó gondoskodásban és támogatásban. Ennek a szemléletnek az érvényesítéséhez törekedni kell a gyermek és a család sokoldalú megismerésére.

▪ **Gondozási helyzetek kiemelt jelentősége**

A gondozási helyzetek a kisgyermeknevelő és a kisgyermek interakciójának bensőséges, intim helyzetei.

A gondozási helyzetek megvalósulása során a nevelésnek és a gondozásnak elválaszthatatlan egységet kell alkotnia. A gondozás minden helyzetében nevelés folyik, a nevelés helyzetei,

lehetőségei nem korlátozódhatnak a gondozási helyzetekre. A fiziológias szükségletek kielégítése megteremti a magasabb rendű szükségletek kielégítésének feltételeit, ezért támogató, biztonságos légkörben kell megvalósulnia. A professzionális gondozás, hozzájárul a személyes kapcsolatok pozitív alakulásához és a nevelési feladatok megvalósulásának egyik kiemelt színtere.

▪ **A gyermeki kompetenciakészítés támogatása**

A korai életévekben alapozódnak meg a kognitív, érzelmi és társas kompetenciák, ezért támogatásuk kiemelt jelentőséggel bír a bölcsődei nevelésben. Biztosítani kell annak a lehetőségét, hogy a kisgyermek a játékon, a gondozási helyzeteken és egyéb tevékenységeken keresztül ismeretekhez, élményekhez, tapasztalatokhoz jusson, átélhesse a spontán tanulás örömét, megerősödjön benne a világ megismerésének vágya. Kíváncsiságának fenntartásával, pozitív visszajelzések biztosításával segíteni kell önálló kezdeményezéseit, megteremtve ezáltal az egész életen át tartó tanulás igényének, folyamatának biztos alapjait.

A bölcsődei nevelés feladatai

▪ **A családok támogatása, annak erősségeire építve a szülői kompetencia fejlesztése**

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató, mint a kisgyermekes családokkal kapcsolatba kerülő első gyermekintézmény jelentős szerepet tölt be a szülői kompetencia fejlesztésében. A család erősségeinek megismerése, támogatása a pozitívumok kiemelésével valósul meg.

A családi és bölcsődei nevelés összhangja, a szülők és a kisgyermeknevelők közötti egyenrangú, konstruktív, kölcsönös bizalmon alapuló partneri kapcsolat elengedhetetlen feltétel a kisgyermek harmonikus fejlődéséhez. A szülő ismeri legjobban gyermekét, így közvetíteni tudja szokásait, igényeit, szükségleteit, nagymértékben segítve ezzel a kisgyermeknevelőt a gyermek ismeretén alapuló differenciált, egyéni bánásmód kialakításában. A kisgyermeknevelő, mint szakember, szaktudására, tapasztalataira építve, a szülők igényeihez igazodva közvetíti a kora gyermekkori fejlődéssel, neveléssel kapcsolatos ismereteket, módszereket.

▪ **Egészségvédelem, az egészséges életmód megalapozása**

A szakemberek feladata a kisgyermek fejlődésének nyomon követése, dokumentálása, támogatása, a harmonikus testi és lelki fejlődéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése.

A primer szükségletek egyéni igények szerinti kielégítése a gondozási helyzetekben valósul meg. A rugalmas, a kisgyermek életkorához, egyéni fejlettségi szintjéhez és az évszakhoz igazodó napirend biztosítja az életkornak megfelelő változatos és egészséges táplálkozást, a játék, a mozgás, a szabad levegőn való aktív tevékenység és pihenés feltételeit. Az egészséges életmód, az egészségnevelés érdekében törekedni kell az alapvető kultúrhigiénés szokások kialakítására.

A prevenciós feladatok megvalósításába szükség esetén speciális szakemberek is bevonhatók: gyermekorvos, dietetikus, gyógypedagógus, pszichológus, mentálhigiénés szakember, gyermekfegyszakorvos stb.

Elsősorban preventív szerepet tölthet be, de a korai fejlesztésre, gondozásra, valamint a sajátos nevelési igényű, a magatartás- vagy más fejlődési problémákkal küszködő kisgyermekek esetében korrektív lehetőségeket hordoz, az intézmény lehetőségeihez mérten kialakított, a nagymozgások gyakorlásához, különféle mozgásfejlesztéshez szükséges eszközökkel felszerelt szoba vagy erre a célra alkalmas helyiség, hidroterápiás medence vagy fejlesztő-, só-, fény-, hang-, zene-, mese- vagy alkotóterápiás szoba.

▪ **Az érzelmi és társas kompetenciák fejlesztése**

A biztonságot nyújtó nevelői magatartás magában foglalja a szakember érzelmi elérhetőségét és hitelességét, az érzelmek kifejezésére való ösztönzést, a pozitív és biztató üzenetek rendszeres közvetítését, a világos elvárások és határok megfogalmazását. A kisgyermek bölcsődei ellátást nyújtó intézménybe, szolgáltatóhoz történő kerülése több lehetőséget teremt a társas kapcsolatok megtapasztalására. Az együttlét helyzetei az énérvényesítés, a tolerancia, az empátia gyakorlásának színterei, amelyek hozzájárulnak az érzelmi és társas kompetenciák fejlesztéséhez.

Törekedni kell az együttélés szabályainak elfogadtatására, a mások iránti nyitottság megőrzésére. A kisgyermeknevelő feladata a kisgyermek beszédképességének fejlesztése érdekében az ingerekben gazdag, tiszta nyelvi környezet biztosítása, a kommunikációs kedv felkeltése és

fenntartása a bölcsődei nevelés-gondozás minden helyzetében, mondókák, énekek, versek, mesék közvetítésével.

Különös figyelmet kell fordítani a korai fejlesztésre, gondozásra, valamint a sajátos nevelési igényű és a hátrányos helyzetű gyermekek társas és érzelmi kompetenciáinak fejlesztésére, a szülők támogatására, szükség esetén más segítő szakemberek bevonásával is. A segítségnyújtás módszereinek a család igényeihez, szükségleteihez kell igazodnia.

▪ **A megismerési folyamatok fejlődésének segítése**

A kisgyermek érdeklődésének erősítése a játékos felfedezés és a cselekvéses tanulás lehetőségeinek megteremtése a kisgyermeknevelő aktív részvételével és a megfelelő környezet kialakításával történik. A bölcsődei nevelés-gondozás helyzeteiben a szakember ismeretet nyújt, segíti a tájékozódást, a tapasztalatok és élmények feldolgozását.

A kisgyermek igényeihez igazodó közös tevékenység során szerepet kap az élmények, viselkedési és helyzetmegoldási minták nyújtása, az önálló próbálkozás és a kreativitás támogatása.

Az önálló választás és a döntési képesség kialakulását segíti a bátorító, ösztönző nevelői magatartás.

▪ **A bölcsődei nevelés főbb helyzetei**

Alapvető szempont, hogy a bölcsődei élet a kisgyermek számára élményt nyújtó, részvételre motiváló, tanulási tapasztalatokat biztosító legyen. Valamennyi tevékenység, élethelyzet alakításának módszertani alapja az egyéni bánásmód érvényesítése, a gyermek pozitív önállósági törekvéseinek, önértékelésének erősítése.

▪ **Tanulás**

A teljesítményelváráshoz kötött, erőltetett ismeretgyarapításnak a bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál nincs helye. A bölcsődei nevelés területén a tanulás fogalmát a lehető legtágabban értelmezzük. Tanulás, minden olyan tapasztalat-, illetve információszerzési folyamat, amely tartós változást idéz elő a viselkedésben, illetve a gondolkodásban, valamint

elősegíti, hogy a gyermek megismerje önmagát és környezetét. A tanulás a gyermek korából és fejlettségéből adódó tevékenységekbe ágyazottan történik.

A tanulás legfontosabb irányítója a személyes kíváncsiság, az érdeklődés.

A kisgyermekkor tanulás színterei a természetes élethelyzetek: a gondozás és a játék, a felnőttel és a társakkal való együttes tevékenység és a kommunikáció. A tanulás formái az utánzás, a spontán játékos tapasztalatszerzés, a kisgyermeknevelő-gyermek interakcióból származó ismeretszerzés és szokáskialakítás. A kisgyermeknevelőnek a korai fejlesztésre, gondozásra szoruló, sajátos nevelési igényű gyermekek esetében szem előtt kell tartania, hogy náluk más jellegű és hosszabb időt vesz igénybe a tanulási folyamat.

A beszéd a kisgyermekkor tanulás nagyon fontos eleme. A kommunikatív képességek fejlődésének feltételei a biztonságos és támogató környezetben zajló felnőtt-gyermek és gyermek-gyermek interakciók. Figyelembe kell venni azoknak a gyermekeknek a nyelvi szükségleteit, akiknek nem a magyar az anyanyelvük.

▪ **Gondozás**

A gondozás bensőséges interakciós helyzet a kisgyermeknevelő és gyermek között, amelynek elsődleges célja a gyermek fizikai, testi szükségleteinek maradéktalan kielégítése.

A személyes és a szociális kompetenciák kialakulásának egyik feltétele, hogy a gyermek csecsemőkortól kezdve aktívan vehessen részt a gondozási helyzetekben, lehetősége legyen úgy próbálkozni, hogy közben érzi a kisgyermeknevelő figyelmét, biztatását, támogató segítségét. Sikeres próbálkozásait a felnőtt megerősítéssel, dicséréssel jutalmazza, ami növeli az együttműködési kedvet. A gondozási helyzetekben sem érvényesülhet teljesítményelvárás. Lényeges, hogy elegendő idő álljon rendelkezésre, mivel az egyes mozzanatok megtanulása gyakorlást igényel. A felnőttel való kommunikáció érzelmi töltése, a kisgyermeknevelőnek a gyermekről adott jelzései kihatnak az önelfogadásra, a személyiség egészséges alakulására.

A gondozás minősége jelentős mértékben befolyásolja a szokások kialakulását és az önállósodás folyamatát, ezért a kisgyermeknevelőnek a gondozási helyzetekben támogató, megerősítő légkört kell teremtenie.

▪ **Játék**

A játék a gyermekkor legfontosabb tevékenysége, ami segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, értelmi, érzelmi és szociális fejlődést. Ezért a szabad, a gyermek önkéntes kezdeményezésén, előzetes ismeretein, tapasztalatain alapuló tevékenységét kell fókuszba helyezni. A kötött foglalkozás jellegű tevékenységeknek a bölcsődei nevelésben nincs helye. A kisgyermeknevelő a játék feltételeinek (megfelelő hangulat, hely, idő, eszközök) biztosításával és nevelői magatartásával támogatja az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a kreativitást. A kisgyermeknevelő a gyermek igényeitől és a helyzettől függően kezdeményez, esetenként mintát nyújt, szerepet vállal a játékban, annak tartalmát ötleteivel, javaslataival színesíti. A játék ad elsősorban lehetőséget a társas kapcsolatok alakulására. A kisgyermeknevelővel, a többi gyermekkel való együttlét örömforrás a kisgyermek számára, a társak viselkedése mintát nyújt, segítve a szociális képességek fejlődését.

▪ **Mozgás**

A csecsemő- és kisgyermekkor az alapvető mozgásformák kialakulásának és fejlődésének időszaka. A kisgyermekmozgásigénye rendkívül nagy, számukra örömforrás a mozgás. Ezért a szobában és az udvaron is biztosítani kell a minél nagyobb mozgásteret, a mozgásfejlesztő játékokat. A játékeszközökkel szemben elvárás, hogy felkeltsék az érdeklődést, fenntartsák a mozgásaktivitást és használatuk biztonságos legyen.

Biztosítani kell a környezet balesetmentességét és a veszélyforrások kiküszöbölését. Csecsemőknek olyan játszóhelyet kell biztosítani, amely védett, ugyanakkor elegendő helyet biztosít, például: hempergő, elkerített szobasarok.

A nagymozgásos játékokra a szabadban, az udvaron és a teraszon több lehetőség nyílik, mint a szobában. Még több lehetőséget kínál a benti nagymozgásos játékokkal felszerelt külön helyiség használata. Minél változatosabb mozgásra van lehetősége a kisgyermekeknek, annál nagyobb örömet lelik a játékban.

A mozgásfejlesztő eszközök használata során a kisgyermek szabadon próbálhatja, végezheti az egyes mozgásformákat, fejlődik mozgáskoordinációjuk, harmonikussá válik a mozgásuk. Az

önállósági törekvések támogatása során a gondozási műveletekben való aktív részvétel lehetőséget ad a praktikus mozgások gyakorlására, finomítására.

▪ **Mondóka, ének**

A bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál sokrétű zenei élmény átélésére, tapasztalatszerzésre ad lehetőséget a környezet hangjainak megfigyelése, a kisgyermeknevelő ének- és beszédhangja, spontán dúdolgatása, ritmusos szövegmondása, a dallam és ritmushangszerek hallgatása, megszólaltatása, a közös éneklés. A kisgyermek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségéhez, érzelmi, hangulati állapotához igazodó, felelősséggel kiválasztott és alkalmazott játékos mondókák, gyermekdalok, népdalok és értékes zeneművek felkeltik a kisgyermek érdeklődését, formálják esztétikai érzékenységét, zenei ízlését, segítik a hagyományok megismerését és továbbélését. A személyes kapcsolatban, játékhelyzetekben átélt mondókázás, éneklés, zenehallgatás pozitív érzelmeket kelt, örömelményt, érzelmi biztonságot ad a kisgyermeknek. Az ismétlődések, a játékos mozdulatok megerősítik a zenei élményt, a zenei emlékezetet. Érzelmi alapon segítik az anyanyelv, a zenei anyanyelv elsajátítását, a személyiség fejlődését, hozzájárulnak a kisgyermek lelki egészségéhez, valamint a csoportban a derűs, barátságos légkör megteremtéséhez. A bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál végzett zenei nevelés eredményes megvalósítása lehetőséget nyújt a kisgyermek további zenei fejlődésére.

▪ **Vers, mese**

A vers, mese nagy hatással van a kisgyermek érzelmi és értelmi fejlődésére (ezen belül a beszéd, a gondolkodás, az emlékezet és a képzelet fejlődésére), valamint a szociális fejlődésre. A versnek elsősorban a ritmusa, a mesének pedig a tartalma hat az érzelmeken keresztül a személyiségre. A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés bensőséges kommunikációs helyzet, így egyszerre feltétele és eredménye a kisgyermek alapvető érzelmi biztonságának. A gyermek olyan tapasztalatokra, ismeretekre tesz szert, amelyeknek megszerzésére más helyzetekben nincs lehetősége. A közös mesélés élménye segíti az aktív szókincs kialakulását és a világról való ismeretek megszerzését.

A bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál a népi és az irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A helyzetek alakítását, alakulását a gyermekek pillanatnyi érzelmi állapota és ebből fakadó igényei befolyásolják elsősorban.

▪ **Alkotó tevékenységek**

Az öröm forrása maga a tevékenység – az érzelmek feldolgozása és kifejezése, az önkifejezés –, nem pedig annak eredménye. Éppen ezért nem kötelező jellegűek, a gyermek érdeklődésének megfelelően kapcsolódhat az ilyen jellegű tevékenységekbe. A kisgyermeknevelő feladata a tárgyi feltételek és elegendő idő biztosítása, az egyes technikák, eszközhasználat megmutatása, a kisgyermek pillanatnyi igényének megfelelő technikai segítségnyújtással az alkotókedv ébrentartása.

A kisgyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével a kisgyermeknevelő segíti az alkotó tevékenységek iránti érdeklődés fenntartását és az alkotásból fakadó öröm személyiségfejlődésre gyakorolt pozitív hatásainak érvényesülését. A leggyakoribb alkotó tevékenységi formák a bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál: nyomhagyó eszközök használata, firkálás, gyurmázás, ragasztás, gyűrés, tépés, ujjfestés vagy vastag ecsettel festés.

▪ **Egyéb tevékenységek**

Ezek a tevékenységek valamilyen élethelyzet közös előkészítéséhez és megoldásához, a környezet aktív megismeréséhez, az egymásról és a környezetről való gondoskodáshoz kapcsolódnak (pl. babafürdetés, viráglocsolás, őszi falevelek gereblyézése, karácsonyi süteményszaggatás, gyümölcssaláta készítése stb.). Az öröm forrásai az „én csinálom” élményének, az együttességnek, a közös munkálkodásnak és a tevékenység fontosságának, hasznosságának átélése. A kisgyermek barmikor bekapcsolódhatnak és barmikor kiléphetnek, az önkéntesség nagyon fontos, a tevékenykedés nem lehet feladat. Ezek a helyzetek lehetőséget nyújtanak az együttműködésre, a feladatok megosztására, ok-okozati összefüggések felfedezésére, megértésére.

A bölcsődei nevelés megvalósításának sajátos feltételei

▪ „Saját kisgyermeknevelő”-rendszer

A kisgyermeknevelő a bölcsődei nevelés szakembere, aki személyiségével, nevelői attitűdjével mintát jelent a családok és a gyermekek számára egyaránt.

A „saját kisgyermeknevelő”- rendszer a biztonság és a stabilitás megteremtésének szabályán alapul. A csoport vagy a csoport gyermekeinek egy része tartozik közvetlenül egy kisgyermeknevelőhöz. A „saját kisgyermeknevelő” szoktatja be a gyermeket a bölcsődébe, és a bölcsődébe járás egész időtartama alatt ő a kisgyermek nevelője (felmenőrendszer), aki felelősséggel tartozik a rábízott gyermekekért.

Ő kíséri figyelemmel a kisgyermek fejlődését, tartja számon az egyes fejlődési állomásokat, vezeti az ehhez kapcsolódó szakmai dokumentációt.

A korosztály életkori sajátosságainak megfelelő fejlődési skálákat, megfigyelési módszereket alkalmaz, a kapott információk elemzését, és a következtetések levonását önállóan végzi.

A „saját kisgyermeknevelő”- rendszerben több figyelem jut minden gyermekre, számon lehet tartani a gyermekek egyéni igényeit, problémáit, szokásait, elsősorban a „saját kisgyermeknevelő” segíti át őket a bölcsődei élet során adódó nehézségeken.

▪ Gyermeccsoportok szervezése

A bölcsődei ellátást nyújtó intézményben, szolgáltatónál a gyermeccsoport létszáma jogszabály által meghatározott. Az előírtnál magasabb csoportlétszám nem fogadható el, mivel a minőségi bölcsődei nevelést az életkornak és a sajátos igényeknek megfelelő felnőtt-kisgyermek arány garantálja.

A bölcsődei nevelés alapelveinek megfelelően a kisgyermek a bölcsődébe járás teljes időtartama alatt ugyanabba a gyermeccsoportba jár. Életkor szerint homogén és vegyes csoportok egyaránt előfordulnak. A szakmai elveknek megfelelőbb az életkor szerinti homogén csoport, mert a gyermekek közötti nagy egyéni különbségek kezelése homogén csoportban sem könnyű feladat és a vegyes korcsoport előnyei a bölcsődés korban kevésbé érvényesülnek, mint a későbbi életszakaszokban.

▪ **Tárgyi feltételek**

A kisgyermeket körülvevő tárgyi környezetet – a bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató épületét, játszóudvarát és egyéb helyiségeit –, a jogszabályi és szakmai előírások, a csoportokba járó kisgyermekek létszáma, életkora, igényei alapján úgy kell kialakítani, hogy az biztonságos legyen és a bölcsődei nevelés megvalósítását szolgálja.

▪ **Napirend**

A jól szervezett, folyamatos, ugyanakkor rugalmas napirend a kisgyermekek igényeinek, szükségleteinek kielégítését, a nyugodt, kiszámítható, folyamatos gondozás feltételeit, annak megvalósítását biztosítja, megteremtve a biztonságérzetet, a kiszámíthatóságot, az aktivitás és az önállósodás lehetőségét. A napirenden belül az egyes kisgyermek igényeit úgy kell kielégíteni, hogy közben a csoport életében is áttekinthető rendszer legyen, a gyermekek tájékozódhassanak a várható eseményekről, kiiktatódjon a felesleges várakozási idő. Ez egyben a csoport belső nyugalma is biztosítja.

A napirendben kellő időt szükséges biztosítani a minőségi gondozásra és a szabad játéktevékenységre.

A napirend függ a gyermekcsoport életkori összetételétől, fejlettségétől, szükségleteitől, de befolyásolják azt az évszakok, az időjárás, a csoportlétszám és egyéb tényezők is. A napirend kialakításának további feltételei a személyi állandóság („saját kisgyermeknevelő”-rendszer), a tárgyi feltételek, a jó munkaszervezés, a bölcsődei dajkával való összehangolt munka, a kisgyermekek otthoni életének, életritmusának lehetőség szerinti figyelembevétele.

Családok támogatásának módszerei és lehetőségei

A családok támogatása a családban hatékonyan működő erőforrások felkutatására és ezen erőforrások eredményes működtetésére irányul, amely hozzájárul a család szocializációs funkciójának minél szélesebb körű kibontakozásához. Ez a megközelítés szem előtt tartja a családi nevelés elsődlegességét, a bölcsődei ellátás családi nevelésre való épülését. A kapcsolattartásnak, tájékoztatásnak több formája van, mindegyik más-más szerepet tölt be, ezért célszerű párhuzamosan minél többet alkalmazni belőlük.

- **A családlátogatás**

A családlátogatás célja a családdal való kapcsolatfelvétel, a kisgyermek és a szülők otthoni környezetben való megismerése. Lehetőség szerint az első családlátogatásra a beszoktatás megkezdése előtt, a kisgyermek ébrenléti idejében kerüljön sor. A családlátogatás arra is lehetőséget nyújt, hogy a szülő bővebben informálódjon a bölcsődei életéről, jobban megismerje azokat a kisgyermeknevelőket, akikre gyermekét bízza. A családlátogatás fontos színtere a bizalmi kapcsolat megalapozásának, ami feltétele a későbbi jó együttműködésnek.

- **Beszoktatás (adaptáció) – szülővel történő fokozatos beszoktatás**

A szülővel történő fokozatos beszoktatás a családdal való együttműködést helyezi előtérbe. Az anya, az apa vagy más családtag jelenléte biztonságot ad, segíti a kisgyermeknevelő és a gyermek között az érzelmi kötődés kialakulását, ezzel a gyengéd átmenetet, az új környezethez való alkalmazkodást. A szülővel történő fokozatos beszoktatás folyamata során a kisgyermeknevelő tovább építi a bizalmi kapcsolatot a szülővel, információt nyújt számára a bölcsődei nevelés tartalmáról és a kisgyermekfejlődés sajátosságairól.

- **Napi kapcsolattartás**

A napi kapcsolattartás célja a rövid, kölcsönös informálás a kisgyermek érzelmi állapotáról, hangulatáról, az őt érintő napi történésekről, változásokról. Az egyéni igények, kérések megfogalmazására is ezen alkalmakkor kerül sor. Az interakciós helyzetet a pozitív hangvétel jellemzi, de a negatív eseményekről is tényszerű tájékoztatás történik, a szakmai etikai szabályoknak és az időkereteknek megfelelően.

- **Egyéni beszélgetés**

Az egyéni beszélgetés a kisgyermek fejlődéséről szóló részletes, kölcsönös tájékozódást vagy a hosszabb megbeszélést igénylő kérdések, nevelési problémák közös átgondolását szolgáló találkozási forma. Kezdeményezheti a szülő, a kisgyermeknevelő, a bölcsődevezető. A szakmai kompetencián túlmenő kérdésben egyéb szakember közreműködését kell kérni

- **A szülőcsoportos beszélgetések**

A szülőcsoportos beszélgetések a bölcsődei nevelési évenként legalább három alkalommal szervezett tematikus beszélgetések a csoportba járó kisgyermek szüleit foglalkoztató aktuális nevelési témákról. A csoportos beszélgetéseket a kisgyermeknevelők vezetik, a szülőkkel kialakított partneri viszonyra építve. A problémák megosztása, egymás meghallgatása segíti a szülői kompetenciaérzés megtartását. Lehetőség van az egymástól hallott helyzetkezelési módok továbbgondolására, ezáltal a saját viselkedésszereplő bővítésére. A kisgyermeknevelőktől kapott indirekt megerősítések befolyásolhatják a szülők nevelési szokásait.

- **Szülői értekezlet**

A bölcsődén belül a szülői értekezlet a szülők általános és az adott gyermekcsoportra vonatkozó tájékoztatását, valamint a gyermekeket érintő, a szülőkkel közösen meghozandó döntések elősegítését szolgálja. Egy nevelési éven belül három alkalommal célszerű szülői értekezletet tartani (beszoktatások előtt, a beszoktatásokat követően és a nevelési év vége felé), de a bölcsődét, vagy az adott gyermekcsoportot érintő különleges helyzetekben rendkívüli szülői értekezlet összehívására is sor kerülhet.

- **Indirekt kapcsolattartási formák**

Az indirekt tájékoztatási formák jól kiegészítik a direkt kapcsolattartási formákat. Az írásbeli tájékoztatók, hirdetőtáblák, honlap, szórólap, közösségi oldalakon való megjelenések lehetőséget adnak az ismeretterjesztésre.

- **A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató kapcsolatrendszere**

A szakmai munka fejlődését, a tudásmegosztást, a jó gyakorlatok elterjedését biztosítja a bölcsődei ellátást nyújtó intézmények, szolgáltatók egymás közötti szoros együttműködése.

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató és az óvoda között olyan kölcsönös együttműködésre épülő, tartalmas kapcsolat kialakítása szükséges, amely lehetővé teszi egymás szakmai elveinek, céljainak megismerését, megértését. Fontos a szakmai kompetencia elismerésén alapuló partneri viszony előtérbe helyezése. Különös jelentőséggel bír ez a közös igazgatású integrált intézmények esetében. Mindezek a kisgyermek érzelmi biztonsága

folyamatos fejlődésének fenntartását szolgálják, intézményváltásnál segítenek az új környezetbe történő beilleszkedésben.

A kompetenciahatárok kölcsönös tiszteletben tartásával kooperatív kapcsolatokat kell kialakítani mindazokkal a társintézményekkel és szakemberekkel, akikkel a családok kapcsolatba kerülnek/kerülhetnek, illetve akikkel a kapcsolat kialakítása a gyermek egészséges fejlődése, fejlesztése szempontjából szükséges. A korai fejlesztésre, gondozásra jogosult, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek esetében ennek különösen hangsúlyosan kell jelen lennie.

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató és a különböző civil szervezetek közötti együttműködés is hozzájárulhat a bölcsődei ellátást igénybe vevő családok szükségleteinek, esetleges speciális igényeinek kielégítéséhez.

▪ **Alapellátáson túli, a családi nevelést támogató szolgáltatások**

A bölcsődei ellátást nyújtó intézmény, szolgáltató az alapellátás elsőbbsége mellett családtámogató szolgáltatásokat szervezhet. Ilyen szolgáltatások lehetnek a játszócsoport, az időszakos gyermekfelügyelet, a gyermekhotel, a nevelési tanácsadás, a játék- és eszközkölcsonzés. Mindezeket bármely család igénybe veheti. A kisgyermekek és családjaik számára nyújtott szolgáltatások esetében kiemelten fontos elkülöníteni és meghatározni az alapellátás és a szolgáltatások különbözőségeit és jellemzőit.

A jó minőségű szolgáltatás megvalósításához a megfelelő személyi és tárgyi feltételeket biztosítani kell.

Valamennyi szolgáltatási forma megvalósításánál figyelembe kell venni a bölcsődei nevelés alapelveit, különösképpen a koragyermekkori intervenció szemléletének befogadását.

A szolgáltatások működtetésénél is kiemelt jelentőségű a kompetenciahatárok betartása.

Az egyes szolgáltatások jellemzőit, az igénybevétel lehetséges módjait valamint a díjazást egyértelműen megfogalmazva, írásban kell rögzíteni.

III.4 Gondozás a munkahelyi bölcsődében

A gondozás minősége jelentős mértékben befolyásolja a szokások kialakulását és az önállósodás folyamatát. A gondozás a neveléssel elválaszthatatlan egységet alkot.

Vidámabb a gyermek élete, ha a gondozási műveletek örömet, kellemes élményt és nem kényszert jelentenek számára. Érezheti a személyes törődést, a gyengéd figyelmet, amely pozitív életérzést ad a kisgyermeknek. (Barbai 2008)

▪ A helyes gondozás alapvető kritériumai

- **A gyermek biztonságérzetének kialakítása:** bölcsődében a kisgyermek biztonságérzete csak úgy tud kialakulni, ha kiismeri magát a környezetében és gondozás közben is ismeri és tudja, „mikor mi történik vele”. A biztonságot a helyesen kialakított napirend, az őt gondozó kisgyermeknevelők állandósága jelenti. A gyermek új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatása segíti alkalmazkodását, a változások elfogadását, az új megismerését, a szokások kialakulását. A gyermek fiziológiai szükségleteinek ritmusához alkalmazkodó, jól kialakított napirend – amellett, hogy lehetőséget teremt a szükségletek sietség nélküli, megfelelő kielégítésére s az aktív tevékenység és a pihenés megfelelő váltakozására – megkönnyíti a gyermek időbeli tájékozódását saját életében és környezete életében egyaránt. Lehetővé teszi számára a rendszeresen ismétlődő, egymáshoz kapcsolódó események „előrelátását”, ezáltal elősegíti alkalmazkodását, megalapozza és fokozza biztonságérzetét. (Folyamatos bölcsődei napirend módszertani levél)
- **Egyéni bánásmód:** gondozás közben van a legtöbb alkalom az egyéni beszélgetésre minden egyes kisgyermekkel. A kisgyermeknevelőnek is könnyebbé válik a munkája, ha a gondozást a gyermekkel együttműködve, örömmel végzi, mint ellenkezése, sírása, tiltakozása mellett.
- **Elegendő idő biztosítása:** lényeges az elegendő idő biztosítása az önállóság fejlesztésére. A kisgyermek bátorítást kap a próbálkozásaihoz, önállóságra törekszik a tevékenys közben.

- **Megfelelő légkör:** a gondozási légkör kialakítása a gyermeket gondozó feladata, amelyet a nyugodt ütemű, összehangolt és megfelelő technikával végzett tevékenységek, a gyermek számára kellemes érintésekkel, és a kommunikációjával tud megteremteni.
- **Felügyelet:** Az egyes gyermekek gondozása alatt a csoportban lévő gyermekek felügyeletét biztosítani kell!

▪ **Megvalósítás kritériumai**

- Személyi és tárgyi feltételek biztosítása
- Módszertani standard
- Biztonságot jelentő állandó napirend

▪ **Gondozás területei**

- Gyermekek öltöztetése-vetkőztetése
- Levegőztetés
- Tisztálkodás, pelenkázás, WC használat
- Étkeztetés
- Altatás

▪ **A gyermekek felé irányuló helyes nevelői magatartás**

- a gondozó gyermekek felé irányuló értő figyelme
- testközelség, megkapaszkodás; érzelmi, fizikai biztonság nyújtása
- a feltétel nélküli elfogadás, szeretetet kifejezése érintésekkel, simogatással, szavakkal
- az egyéni szükségleteket felismeri
- a gyermekek fejlettségének, állapotának megfelelő egyéni bánásmód nyújtása
- a verbális kommunikáció tartalma (kielégítő magyarázatokat nyújt a gyermekek érdeklődő kérdéseire, kommunikációja pozitív színezetű, személyes jellegű és személyes tartalmú)
- kongruens a verbális és non-verbális kommunikáció összhangja
- megerősítés, elismerés, dicséret módszerét alkalmazza
- a gyermekek kompetencia törekvéseit motiválja
- tisztában van a játéknak, mint a kisgyermek legfontosabb tevékenységének, és mint a tanulás legfontosabb színterének a fejlődésben betöltött szerepével

- Ismeri a nevelés-gondozás céljait, feladatait, szerepét a gyermekek személyiségfejlődésében.

▪ **A rossz gondozás következményei**

A gondozás során a gyermek a testével való bánásmódot önmaga számára kellemesnek vagy kellemetlennek éli meg. Ha az őt gondozó felnőtt mielőbb csak túl akar lenni az etetésen, pelenkázáson, akkor nemcsak a gyors mozdulatok kellemetlenségét éli meg, hanem azt is, hogy ez az együttlét egyiküknek sem okoz örömet. A gondozási művelet nem örömforrás lesz számára, hanem csak elviselni való vissza-visszatérő eseménye a napnak. Ez nem segíti ahhoz, hogy testét, önmagát megszeresse, vállalja, becsülje. Ha a szükségleteit nem megfelelően elégítik ki, a fizikai biztonságérzet hiánya gátlás alá vonja a gyermek természetes érdeklődését önmaga és a külvilág iránt, korlátozza belülről fakadó aktivitásának kibontakozását, és a környezetébe való beilleszkedését (Pikler–Tardos 1978.).

III.5 Családokat támogató alapellátáson túli szolgáltatások

A munkahelyi bölcsődében a bölcsődei ellátás keretében a foglalkoztatónál dolgozó családok igényeinek felmérése alapján külön szolgáltatások is szervezhetők. A szolgáltatás működtetése nem akadályozhatja az alapellátást, és értük külön térítési díj kérhető. A szolgáltatásokban a gyermekek nevelése-gondozása a bölcsődei nevelés-gondozás alapprogramjában rögzített szakmai elvekhez igazodik.

A személyi és tárgyi feltételek kialakításánál a szakmai elveket valamint az egyes szolgáltatások speciális igényeit egyidejűleg kell figyelembe venni.

A külön szolgáltatások térítési díját a fenntartó állapítja meg, figyelembe véve a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 328/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet 9. § (4) bekezdésében meghatározottakat, azaz a bölcsődei ellátást nyújtó **az alapellátáson túli szolgáltatásaiért legfeljebb a szolgáltatás önköltségét meg nem haladó mértékű térítést kérhet.**

Az egyes szolgáltatások személyi-tárgyi feltételeit, napirendjét, az igénybevétel lehetséges módjait, valamint a díjazást a Szakmai Programban részletesen szükséges kidolgozni. Példának két szolgáltatást mutatunk be a 15/1998 NM rendelet alapján.

Időszakos gyermekfelügyelet

Az időszakos gyermekfelügyelet a gyermek számára a szülő által igényelt alkalommal és időtartamban, az e célra kialakított csoportban vagy a bölcsődei ellátást nyújtó bölcsődei csoport üres férőhelyein nyújtható szolgáltatás. Ha a bölcsődei csoport üres férőhelyein nyújtják a szolgáltatást, a bölcsődei ellátást és az időszakos gyermekfelügyeletet azonos időben igénybe vevő gyermekek száma nem haladhatja meg az egy bölcsődei csoportban ellátható gyermekek maximális számát.

Gyermekehotel

A gyermekehotel olyan gyermek részére nyújt a szülő által igényelt időtartamú, de akár huszonnégy órás folyamatos ellátást, akiről szülője elfoglaltsága miatt átmeneti ideig nem tud gondoskodni. A szolgáltatás hétvégén és ünnepnapon is biztosítható, időtartama azonban gyermekenként egy nevelési éven belül nem haladhatja meg a tíz ellátási napot.

IV DOKUMENTÁCIÓ

▪ Működési dokumentumok

- Tanúsítvány
- Alapító Okirat
- Szabályzatok
 - ✓ Szakmai program
 - ✓ Házi rend
- Térítési díj megállapításának dokumentumai (önköltségszámítás, intézményi és személyi térítési díj megállapítás, határozatok)
- Szakmai felelősségbiztosítási szerződés
- Fertőzőbetegség, tetvesség nyilvántartása
- Éves munkaterv
- KSH Statisztikák , éves beszámoló

▪ **Munkaügyi dokumentumok**

- Kinevezések / munkaszerződések, egyéb munkajogviszonyra irányuló szerződések helyettesítésre kötött szerződés, munkaszerződés vagy szociális gondozói jogviszony, ténylegesen foglalkoztatott állandó segítő munkaszerződése
- Munkaköri leírások
- Szakképzettséget, tanfolyam elvégzését igazoló dokumentumok
- Nyilatkozatok (adatkezelés-adatvédelem, egészségügyi, kizáró okról szóló)
- Munkaidő nyilvántartás
- Távolmaradás dokumentációja (szabadság, betegszabadság, gyermekneveléssel összefüggő távolmaradás stb.)
- Működési nyilvántartásba vétel dokumentációja (kisgyermeknevelő foglalkoztatásakor)
- Továbbképzési terv (9/2000. (VIII.4.) SzCsM rendelet)
- Munkaruha juttatás analitikus nyilvántartása

▪ **Ellátotti dokumentumok**

- Felvételi kérelem
- Egészségi, szociális állapotra vonatkozó igazolás (SNI, tartós betegség szakorvosi igazolása, RGYVK)
- Nyilatkozatok (adatkezelés, jövedelemnyilatkozat, jövedelemigazolás, tájékoztatás igazolása az ellátás feltételeiről)
- Szülővel kötött megállapodás a szolgáltatás igénybevételéről (részletesen II.3 fejezet)
- 328/2011. (XII. 29.) Korm. rendelet mellékletei
- Eseménynapló..., vezetésének alapelvei:

✓ Tárgyszerűség

A jellemzésnek, értékelésnek, megfigyelésnek mindig objektívnek kell lenni. Kerülni kell a minősítést.

✓ Hitelesség

A dokumentáció vezetésénél és őrzésénél a tényszerűséget, valamint a személyiségi jogokat és az adatvédelmi szabályokat a legmesszebb menőkig figyelembe kell venni.

✓ Szakszerűség

A fogalomhasználatnak mindig szakszerűnek, pontosnak és adekvátnak kell lennie. Fontos az adott dokumentumtípushoz kapcsolódó szaktudományos fogalmak és ismeretek tudatos alkalmazása.

✓ Célszerűség

A dokumentáció folyamatos kontrollt biztosít munkánk eredményességét tekintetében. Nem pusztán a megfigyelés rögzítése a cél, hanem a tapasztalatok hasznosítása. Az adott pedagógiai, nevelési helyzethez és megfigyeléshez igazodóan tükröződnie kell, hogy a nevelő a fejlődés érdekében, milyen módszereket, hogyan alkalmazott és milyen szempontok alapján választott.

✓ Rendezettség

Akár a kézírással, akár a számítógépen vezetett dokumentáció esetében, egyaránt figyelni kell dokumentumok külalakjára, szerkezeti tagoltságára és a nyelvhelyességre. A számítógépes vezetés általánosan javasolt formátuma: Times New Roman betűtípus, 12-es méret, 1,5-es sortávolság, sorkizárt formátum.

▪ **A dokumentációhoz kapcsolódó adatvédelmi szabályok**

Az Európai Unió Általános Adatvédelmi Rendeletnek (GDPR) megfelelően a kisgyermekről vezetett dokumentáció esetében is alapvető szabály az adattakarékosság. A dokumentumokban csak a legszükségesebb adatoknak kell szerepelni. Mivel minden dokumentáció tartalmaz személyes adatokat és információkat a biztonságos tárolásra, a hozzáférés korlátozására nagy hangsúlyt kell helyezni. A gyermek szülője/törvényes képviselője jogosult arra, hogy hozzájáruljon a kezelt adatokhoz, és tájékoztatást kapjon gyermeke személyes adatainak folyamatban lévő kezeléséről, az adatkezelés céljáról, időtartamáról. A GDPR szabályzatoknak konkrétan tartalmaznia kell a gyermekek fejlődésével kapcsolatos dokumentumokban vezetett adatok körét, az adatkezelés helyi módját, a hozzáférés szabályait.

V SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ VALAMINT, KORAI FEJLESZTÉSRE ÉS GONDOZÁSRA JOGOSULT KISGYERMEK NEVELÉSE-GONDOZÁSA

Munkahelyi bölcsődében a sajátos nevelési igényű gyermek, valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek inkluzív nevelése és gondozása is végezhető.

A bölcsődei gyermekcsoport létszámát jogszabály a 15/1998. (IV. 30) NM rendelet határozza meg. Ennél magasabb létszám szakmailag nem fogadható el, a korosztály speciális igénye, a differenciált nevelés, az Alapprogramban megfogalmazott célok megvalósítása érdekében.

A sajátos nevelési igényű gyermek valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek gondozása, nevelése, fejlesztése 2 ép gyermek ellátásához szükséges feltételrendszer biztosításával oldható meg.

Az SNI valamint a korai fejlesztésre és gondozásra jogosult gyermek ellátásához kapcsolódó feltételeket az **egyes fejezetekben külön tárgyaljuk.**

VI CSECSEMŐ ÉS KISGYERMEKEK ÉLELMEZÉSE A MUNKAHELYI BÖLCSŐDÉBEN

Az étkeztetéshez hatályos élelmiszer-higiéniai előírásokat a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal 2018-ban kiadott – Útmutató a vendéglátás és étkeztetés jó higiéniai gyakorlatához-című kiadványa (továbbiakban: GHP) tartalmaz.

Az útmutató a NÉBIH elektronikus felületén ingyenesen hozzáférhető és letölthető.

▪ Az útmutató tárgyalja

- melyek az élelmiszer-vállalkozók kötelezettségei
- milyen feltételeket kell biztosítani a létesítményben
- milyen higiénés szabályok betartása mellett biztonságos az élelmiszer készítése
- milyen előírások vonatkoznak a késztermékre
- milyen tevékenységek, tennivalók biztosítják folyamatosan a megfelelő környezetet az élelmiszer elkészítéséhez

Az útmutató szerkezete átlátható, használata egyszerű, felhasználóbarát. Mellékletében található jogszabály és fogalomgyűjtemény.

Az ételmezési feladatokat úgy kell megszervezni és ellátni, hogy feleljen meg a GHP által ismerttetett higiénés, közegészségügyi előírásoknak, de ezen kívül gyermekek étrendjére vonatkozó minőségi és mennyiségi előírásoknak is, a megfelelő konyhatechnológiai eljárások alkalmazásával.

▪ **A csecsemő és kisgyermek táplálásánál kiemeleten fontos szempontok**

- A fejlődéséhez szükséges táplálékot szívesen, korának megfelelő módon, megfelelő mennyiségben és minőségben, jó étvággal elfogyassza.
- Örömforrás legyen számára az étkezés. Ebben az időszakban szinte egész életre meghatározhatjuk a táplálkozáshoz való hozzáállását.
- Az étkezés a jó kapcsolat kialakításának egyik alapvető színtere legyen.
- A táplálék legyen a higiénés követelményeknek megfelelő, korszerű konyhatechnikai eljárásokkal elkészített és élvezhető.

▪ **Feladat a kisgyermek táplálása során**

- Megfelelő étkezési körülmények biztosítása (napirend, optimális személyi és tárgyi feltételek)
- A gyermek kompetenciájának figyelembevétele
- Helyes étkezési szokások kialakítása
- Egészségnevelés a korszerű táplálkozás elemeinek megismertetése
- Étkezéssel kapcsolatos eszközhasználat, tárgyismeret
- Felnőtt - gyermek kapcsolat erősítése (bensőséges interakciós helyzet)
- Étkezés közben beszélgetés, ötlet és tanácsadás, ismeretnyújtás

▪ **Az étkeztetés táplálkozás-egészségügyi előírásai**

A korosztály élelmezése során szigorú és pontosan meghatározott előírásokat kell betartani, melyet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozási előírásokról szóló 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet (továbbiakban: EMMI rendelet) tartalmaz.

A bölcsődében támogatjuk az egészséges táplálkozási szokások kialakulását, megvalósítva az egészséges minőségi és mennyiségi táplálkozást. Az étlaptervezést élelmezésvezető szakember végzi, diétás étkeztetés esetén dietetikus bevonásával. A bölcsődei étkeztetés esetén az előírt napi energiaszükséglet 75 %-át szükséges biztosítani.

Bölcsődei étkeztetés során az előírt napi energiaszükséglet biztosítása 2 fő (reggeli és ebéd) és 2 kisétkézéssel (tízórai és uzsonna) történik. Az étlapot a szülők által jól látható helyre ki kell

függeszteni (gyermeköltözőben) és ahol a feltételek adottak online csatornán is. Az étlap részletes információkat tartalmaz az étrendről, tápanyag összetételről, allergén anyagokról. Amennyiben van diétás étkező, az étlapját külön kell tervezni és hasonlóan elérhetővé tenni.

Étlaptervezés

A naponta fogyasztandó élelmiszerek vonatkozásában előírás a legalább 3 adag zöldség, vagy gyümölcs, ezekből legalább 1 adag nyers formában, és két adag gabona alapú élelmiszer. 400 ml - 2,8% vagy 3,6 % zsírtartalmú- tej, vagy tejtermék, azonban figyelembe kell venni az adott gyermekek egyéni állapotát, és ahhoz igazítva szükséges ezt az előírást betartani.

▪ **Az egészséges táplálás céljának megfelelően,**

- **Cukrozni** a tejkészítményt utólag nem lehet. A közétkeztető saját maga készíthet tejalapú italokat (kakaó, vaníliás tej, fahéjas tej, gyerekkávé), azonban a közétkeztető által készített **tejalapú italok** olyan mértékben tartalmazhatnak hozzáadott cukrot, hogy az ételmezési nap során biztosított össz-cukortartalom 10 ételmezési nap átlagában ne haladja meg a napi összes energiamennyiség 8 százalékát.
- **Tejfölt, tejszínt** csak ételkészítéshez lehet felhasználni, tejszín esetén 10 napban legfeljebb 1 alkalommal.
- A bölcsődében **bő zsiradékban** sült étel nem adható.
- **A szükséges folyadékbevitelt** a tej mellett ivóvízzel, limonádéval vagy teával kell biztosítani, illetve 10 nap alatt 6-szor adható 100%-os gyümölcs, vagy zöldséglé. A **limonádé** olyan mértékben tartalmazhat hozzáadott cukrot, hogy az ne haladja meg a napi összes energiamennyiség 8%-át, 10 ételmezési nap átlagában. Célszerű azonban a cukor mellőzése annak érdekében, hogy az ellátottak, kiváltképp a gyerekek, a természetes ízeket élvezhessék. Édesítőszer az EMMI rendelet 14. § (4) bekezdése szerint három év alatti korcsoportnak – a diétás étkezést igénylő szénhidrátanyagcsere-zavarban szenvedők kivételével – nem adható. Tea esetén preferálni javasolt a **gyümölcsteákat**. **Fekete tea** készítéséhez a korábban az Országos Tisztifőorvosi Hivatal által kiadott „A rendszeres étkezést biztosító, szervezett ételmezési ellátásra vonatkozó táplálkozás-egészségügyi ajánlás közétkeztetők számára” megnevezésű dokumentumban

meghatározott mennyiség – 2 g mennyiségű teafű, vagy egy tea filter 1.5 liter vízhez – figyelembevétele javasolt.

- **Nem lehet felhasználni** és adni: 23%-nál magasabb zsírtartalmú húskészítményt, leveskockát, ételízesítőket, energiatalt, cukrozott gyümölcs-, vagy zöldséglét, szörpöt, szénsavas üdítőit, édesítőszert, meghatározott adalékanyagokat, száraz hüvelyeseket, sertés és baromfi zsírt. Édességet külön étkezésként. A bölcsődés gyermekek részére az alábbi élelmiszerek, élelmiszercsoportok adása kötelező 10 ételmezési napra számítva, figyelembe véve a napi kétszeri kis és napi kétszeri főétkezést (a részletes nyersanyag-kiszabati előírás a 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet táblázat mellékletében található):

- ✓ hús legalább 6, legfeljebb 8 alkalommal
- ✓ húskészítmény legfeljebb 4 alkalommal (23%-nál alacsonyabb zsírtartalmú)
- ✓ hal legalább 1 alkalommal
- ✓ belsőség legfeljebb 3 alkalommal (két alkalommal az ételkészítéshez, egy alkalommal a kísétkezés részeként)
- ✓ tojás (legalább 3, legfeljebb 5 db az ételek készítéséhez felhasználtakkal együtt)
- ✓ rizs legfeljebb 1 alkalommal
- ✓ száraztészta legfeljebb 1 alkalommal
- ✓ burgonya legfeljebb 3 alkalommal
- ✓ ízesített tejtermék legfeljebb 4 alkalommal
- ✓ teljes kiőrlésű gabona alapú élelmiszer 5 alkalommal

A fentiekből is kitűnik, hogy nagyon összetett feladat az étlap megtervezése az előírások betartásával. Javasolt köreteknek felhasználni a rizs, tészta és burgonya mellé, kölest, kuskuszt, bulgurt... stb. A reggelihez és uzsonnához a szendvicsre feltétnek javasolt a hús és húskészítmények, tejtermékek mellett a zöldség alapú krémek bevezetése is. Az ételek elkészítésének módja, formája, állaga is meghatározó. Figyelemmel kell kísérni az egyes ételtípusok népszerűségét, ha nem fogyasztják a gyermekek jóízűen, érdemes változtatni az étel készítésének technológiáján, összetételén. Kiragadva egy példát, a brokkoli főzeléket csirkemáj ropogóssal nem biztos, hogy elfogyasztják, de tartalmában ugyanezt az ételt

csőben sült formában szívesen eszik a gyerekek. A brokkoli főzelék esetleges kesernyős ízét, pedig nagyon harmonikussá teszi a sárgarépa-brokkoli főzelék.

- Az ételek fogyaszthatósága is fontos kritérium. A kisgyermek előszeretettel eszik külön a feltétet, vagy csak a kenyeret. Ez megelőzhető a szendvicsszendvicskrémek bevezetésével.
- A kenyerek, pékáruk vastagsága, megfelelő méretűre való vágása növeli a fogyasztási kedvet. A vékonyabb, negyedbe szeletelt, vagy nagyobb (6-7 cm széles) csíkokra vágott kenyér könnyebben fogyasztható, mint a vastag 2 cm-es félbe vágott karéj kenyér. Kerülendő azon pékáruk adása, melyek nehezen rághatók, ugyanígy a vastag rostú húsok, vagy fás zöldségek.
- Az EMMI rendeletben meghatározott adagolási útmutató alapján szükséges a gyermekek ételadagját tálalni.
- A fokozatosság a csecsemőtáplálás mellett a kisgyermektáplálás során is hangsúlyos alapelv. Az EMMI rendelet 1 éves kortól ír elő kötelezettségeket. Ezek az előírások általánosságokat tartalmaznak, keretet és támpontot adnak az adott korosztály ételmezéséhez, de figyelembe kell venni az adott korosztály fejlődési állapotát, sajátosságait, és egyéni igényeit is. Az 1 éves korú gyermekek táplálását fokozatos átmenettel kell megszervezni, lebonyolítani, melynek helyes kivitelezése a gyermekételmezésben dolgozó szakemberek feladata valamint fokozott együttműködést és odafigyelést igényel.
- Figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat. A csecsemő hozzátáplálása kapcsán már megjelenik a rágásra nevelés, mely a bölcsődei ellátás alatt is alkalmazandó. Ha a gyermeknek van foga, mellyel már elrágja és őrli az ételt, érdemes bevezetni szilárd állagú ételféleségeket az étrendbe, azonban fokozatosan. Először a puhább ételeket, mint pékáruk, péksütemények, és az omlósabb gyümölcsöket, könnyen rágható könnyű szerkezetű kis darabos fehérhúsokat, szendvicsfeltét krémeket, mely a kor előrehaladtával a fogak gyarapodásával és a rágási technika ügyesedésével kiterjeszthető minden rendelet által megengedett ételféleségre.
- Eleinte az ételek elkészítésénél is preferáljuk a főtt, párolt ételeket, amelyeknél az ételek állaga, az összetevők mérete a kornak megfelelő, kis darabos, vagy reszelt, későbbiekben

ez változtatható. A tipegő korosztály számára ez hangsúlyos, mert a nem fejlettségnek megfelelően elkészített étel számos problémát eredményez. A fulladási veszély mellett, a nagy darabos falatokat egyben nyelik le, rágási technikája nem megfelelően alakul ki. Normál esetben az emésztési folyamat már a szájban megkezdődik, a fogak feladata, hogy apróbb darabokra őrlik az ételt, az emésztőnedvek számára jobban hozzáférhetőbb a táplálék. Az egyben, nagyobb darabban lenyelt falatok nem emésztődnek meg megfelelően, kevésbé tudnak felszívódni, így részben, vagy egészben emésztetlenül hagyják el a bélcsatornát, a sok felesleges salakanyag megterheli a bélrendszert is.

▪ Diétás táplálás

- Vannak gyermekek, akik bizonyos anyagokra, fűszerekre érzékenyen reagálnak, piros bőrpír keletkezik az arcukon, vagy a szájuk körül. Ilyen lehetnek az oxalát tartalmú ételek (sóska, spenót), és a fokhagyma. Ez esetben a gyermek alapos arcmosása javasolt, és figyelni kell az allergiás reakció erősségét. A szülővel való konzultációt követően lehet dönteni a gyermek további ételmezéséről az érintett napokon. Jellemzően kis reakciót váltanak ki ezek az anyagok, de érdemes jelezni az ételmezésvezetőnek, hátha kerülhetők ebben a nevelési évben ezek az ételféleségek.
- Az ételallergiában, intoleranciában szenvedő beteg gyermekek részére a diétának megfelelő étrend biztosítása kötelező. A diétás étrend biztosítása iránti igényt a helyi szabályoknak megfelelően kell jeleznie a szülőnek beiratkozáskor. Az igény bejelentéséhez rendelkeznie kell a gyermeknek érvényes, szakorvos által kiállított igazolással, mely tartalmazza a diéta előírását. Célszerű a felvételi kérelem benyújtásakor már rákérdezni a diétás étkeztetési igényre, hogy mire a gyermek felvétele megtörténik, a diétára szoruló gyermek megfelelő ételmezéséről gondoskodni lehessen. A diétás gyermekek táplálása nagy figyelmet igényel, kizárólag a számukra készített és megjelölt ételek és italok adhatók. Az ételek megfelelő jelöléséről a főzőkonyha gondoskodik, szállításuk és tálalásuk is elkülönítve történik. (Szabó Leventéné 2021.)

1. Bakonyi Anna (2015): A kisgyermekkori játék pedagógiai és pszichológiai összetevői. In: Belovári Anita (szerk.): I. Nemzetközi Kisgyermeknevelési Konferencia. *Tanulmánykötet*. Kaposvári Egyetem, Kaposvár. 24–44. old.
2. Balázs István (2011, szerk.): A génektől a társadalomig: a koragyermekkori fejlődés szinterei. Biztos Kezdet Kötetek I. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
3. Balázs István (2011, szerk.): A koragyermekkori fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
4. Balázs István (szerk.): A génektől a társadalomig: a koragyermekkori fejlődés szinterei. Biztos Kezdet Kötetek I., Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2012.
5. Barna Mária - Papp Rita - Mramurác Éva: Otthon és a bölcsődében. Alimenta Kiadó, Budapest, 1999.
6. Belovári Anita (2015, szerk.): I. Nemzetközi Kisgyermeknevelési Konferencia Tanulmánykötet. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.
7. Berne, Eric: Emberi játszmák. Gondolat, Budapest, 1987.
8. Bodonyi Edit, Busi Etelka, Hegedűs Judit, Magyar Erzsébet és Vizely Ágnes: (2006): Család, gyerek, társadalom. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Bölcsész Konzorcium
9. Borbély Sjoukje: A szülők és mi. Budapesti Korai Fejlesztő Központ, Budapest, 2012.
10. Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. Budapest, 2020.
11. Buda Béla: A házasság és a család mai problémái a társadalomlélektan szempontjából. Budapest, 2013.
12. Buda Béla: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Budapest: Animula, 1994.
13. Busi Etelka: Nevelési szintek 1. A család. ELTE TTK Multimédiapedagógiai és Oktatástechnikai Központ, Budapest.
14. Cohen, L. J.: Játékos nevelés. Kulcslyuk Kiadó Kft., Budapest, 2015.
15. Csákvári Judit, Törökné Kovács Gabriella és Cs. Ferenczi Szilvia (2017): A családközpontú pedagógia gyakorlata. CSBO, Budapest
16. Forgas, Joseph P.: A társas érintkezés pszichológiája. Budapest, Gondolat, 1989.
17. Gönczi, Gyuriczáné, Németh, Papné (2019): Módszertani útmutató a kisgyermekokről vezetett szakmai dokumentáció vezetéséről. Budapest
18. Dr. Majoros Mária: Az egészséges csecsemő és kisgyermek fejlődése. In: Dr. Darvay Sarolta 2012.
19. F. Lassú Zsuzsa (2011): Gyermekek mentálisan sérülékeny családokban. Eötvös Kiadó, Budapest.
20. Fábiánné Kocsis Lenke és Nagyné Varga Ilona (2009, szerk.): Jó gyakorlatok a Biztos Kezdet Programokban. Biztos Kezdet Füzetek 3. Budapest.
21. Forrai Katalin: Ének a bölcsődében. Móra Music, 2017.
22. Forrai Katalin: Jár a baba, jár. Holnap Kiadó, Budapest, 1996.

23. Gyerekek – Szülők – Közösségek. Módszertani ajánlások a gyerekekkel, a szülőkkel és a közösségekkel végzett munkához a Biztos Kezdet program munkatársai számára. (é. n.). Biztos Kezdet. Budapest.
24. Gyöngy Kinga (2014): A bölcsődei művészeti nevelés előzményei és jelen gyakorlata. ELTE Eötvös Kiadó, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.
25. Gyöngy Kinga (szerk.): Első lépések a művészetek felé II. – A vizuális nevelés és az irodalmi nevelés lehetőségei kisgyermekkorban. Dialóg Campus, Budapest, 2015.
26. Gyöngy Kinga: Első lépések a művészetek felé I. Dialóg Campus, 2015.
27. Horváthné Fülep Éva (szerk.): Báb, játék, bábjáték. Szöveggyűjtemény a korszerű pedagógiai bábjáték és a művészi bábjáték köréből. Didakt Kiadó, Debrecen, 2003.
28. Kádár Annamária, Bodoni Ágnes: Az óvodás- és kisiskoláskor játéka elméleti és módszertani megközelítésben. Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2010.
29. Kereki Judit és Major Zsolt Balázs (2014, szerk.): Őrzők. Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Budapest.
30. Korai fejlesztés a bölcsődében. Módszertani levél. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2003.
31. Korintus Mihályné, Nyitrai Ágnes, Rózsa Judit: Játék a bölcsődében – módszertani levél. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. Budapest, 2003.
32. Korintus Mihályné, Villányi Györgyné, Mátay Katalin, Badics Tiborné: Gyermekeink gondozása, nevelése. Magyarországi háttér tanulmány az OECD „A kisgyermekkor nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához
33. Kovácsné Bakosi Éva: A játésképeség, mint a kisgyermekkel foglalkozók kulcskompetenciája. Hajdúböszörmény, 2008.
34. Lannert Judit (2015): Szülősegítés a kora- és kisgyermekkorban Magyarországon és máshol. In: Esély, 4. sz. 42-61.p.
35. Magyar Bölcsődék Egyesülete: Tudástár módszertani kiadványai. Budapest 2021; 2022.
36. Malcolm, Paul: Kommunikációs készségünk fejlesztése. Trivium Kiadó, Budapest, 1999.
37. Maria Montessori: A gyermek felfedezése. Cartaphilus Könyvkiadó, 2011.
38. Mérei F. és V. Binét Á.: Gyermeklélektan. Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest, 2006.
39. Mészáros Ilona (2009): A család változó szerepe a gyermekek szocializációjában In: Kállai Ernő Kovács László (szerk.) Megismerés és elfogadás. Nyitott Könyvműhely, Budapest. 102 - 111 old.
40. Millar, S.: Játékpszichológia. Mecénás Kiskönyvtár, 1997.
41. Módszertani levelek. Magyar Bölcsődék Egyesülete <http://www.magyarbolcsodek.hu/>
42. A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan. EMMI, 2017.
43. Mramurác Éva - Henter Izabella - Szabóné Tóth Zsuzsanna (szerk. Darvai Sarolta): Táplálkozási és ételmezéstani ismeretek. Líceum Kiadó, Eger, 2004.
44. Nyitrai Ágnes (2015, szerk): Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.

45. Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 1. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.
46. Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.
47. Nyitrai Ágnes és Darvay Sarolta: A mese és a játék jelenléte a kisgyermekes családok életében. Iskolakultúra, 11. 73–85. 2013.
48. Nyitrai Ágnes, Korintus Mihályné: Játék az első években. EFOP -3.1.1-14-2015-00001 Kisgyermekkorai nevelés támogatása c. projekt 2017.
49. Páli Judit (2011): Játssz, tanulj és érezd jól magad! – A kisgyermekkorai játék fejlődése. In: Balázs, I. (szerk.): A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Biztos Kezdet Kötetek II. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest.
50. Péter, A. (2012): Egészségfejlesztés a bölcsődében. In: Darvay, S. (szerk.): Tanulmányok a gyermekkorai egészségfejlesztés témaköréből. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. 23-53.p. ISBN:978963284268
51. Péter, A.: Egészségfejlesztés a bölcsődében. In: Darvay, S. (szerk.): Tanulmányok a gyermekkorai egészségfejlesztés témaköréből. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. 23-53.p. 2012.
52. Pető Csilla (1998): És ki segít a nevelőnek? Család, gyermek, ifjúság. 3. 40–45.
53. Podráczky Judit (2012, szerk.): Szövetségben. Tanulmányok a család és az intézményes nevelés kapcsolatáról. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
54. Podráczky Judit és Nyitrai Ágnes (2015): Ezek a mai szülők! Kisgyermekkel foglalkozó pedagógusok szülőképeinek néhány jellegzetessége. Képzés és Gyakorlat, 13. 1-2. 359–373.
55. Pukánszky Béla: A gyermekkor története. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2001.
56. Ranschburg Jenő: Szeretet, erkölcs, autonómia. Budapest, Gondolat Kiadó, 1984.
57. Steigervald Krisztián: Generációk harca - Hogyan értsük meg egymást? Partvonal Kiadó, Budapest, 2021.
58. Veczkó József: A gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai alapjai. Tankönyvkiadó, Budapest, 1990.
59. Vokony Éva: Kis magyar bölcsőde-történet. Kapocs, I. évf. 2. sz. (2002. okt.) 50–54. o.

Jogszáabályok

1. 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról
2. 257/2000. (XII. 26.) Korm. Rendelet a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról
3. 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
4. 369/2013. (X. 24.) Kormányrendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről
5. 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól működésük feltételeiről
6. 37/2014. (IV. 30) EMMI rendelet a köztéteztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról
7. 328/2011. (XII.29) Korm.rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról
8. 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről
9. 8/2000. (VIII. 4.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek adatainak működési nyilvántartásáról
10. 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról
11. 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
12. 1993. évi III. törvény A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
13. 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
14. 89/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet a foglalkozás-egészségügyi szolgálatról
15. 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet a munkaköri, szakmai, illetve személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatáról és véleményezéséről
16. 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről
17. 2018. évi XXXVIII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvénynek az Európai Unió adatvédelmi reformjával összefüggő módosításáról, valamint más kapcsolódó törvények módosításáról

Szakmai anyagok

1. A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja MBE, Budapest, 2021.
2. A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai. NRSZH, Budapest, 2012.
3. Anyák Könyve (Pikler szerk.1985) Medicina, Budapest.
4. Barbainé Bérci Klára: Nevelés a gondozás folyamatában; gondozási feladatok a gyermekkor különböző szakaszaiban. NSZFI, 2008. A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv TÁMOP 2. A 2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának fejlesztése” keretében készült.
5. Göncziné, Gyuriczáné, Németh, Papné: Módszertani útmutató a kisgyermekekről vezetett szakmai dokumentáció vezetéséről. Budapest, 2019.
6. Lajtai Zsoltné Kollár M. (2012): A csecsemő és kisgyerek nevelése-gondozása. In: Dr. Darvai Sarolta (szerk.): Az egészséges csecsemő és kisgyerek fejlődése és gondozása, Eger: Líceum Kiadó, 147. o.
7. Munkahelyi bölcsőde tájékoztató. <https://macske.hu-dokumentumtar> 2019. (letöltés: 2022.05.12.)
8. Nyitrai Ágnes (2015, szerk.): Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 1. Kaposvári Egyetem, Kaposvár.
9. Piaget, J. (1970): Válogatott tanulmányok. Budapest: Gondolat Kiadó
10. Szolgáltatói nyilvántartás (MŰKENG) - Szociális Ágazati Portál <https://szocialisportal.huhttps://szir.tcs.allamkincstar.gov.hu/rendszerek/szolg%C3%A1ltat%C3%B3nyilv%C3%A1ntart%C3%A1s.html> (Letöltés: 2022.05.25.)
11. Szűcs Viktória: Bölcsődei ellátásban foglalkoztatottakat érintő keresetemelő intézkedések, fontosabb bölcsődékre vonatkozó jogszabályok. BDDSZ 2022.01.03. tájékoztatója <https://bddsz.hu/sites/default/files/2022-01/Osszefoglalo-uj-jogszabalyok-es-jogszabalyvaltozasok-2022.01.01-tol.pdf> (Letöltés: 2022.01.16.)
12. Támogatás-igénylés - Magyar Államkincstár <https://www.allamkincstar.gov.hu>
13. Tudástár- bölcsődei módszertani kiadványok. MBE, Budapest, 2021.